

A Qualitative Study on the Problems of Accounting Professionals in Covid-19 Period in Yozgat Province

Recep Ceylan^{1,a}, Tansel Hacıhasanoğlu^{2,b,*}

¹ Business Administration Department, Institute of Graduate Education, Yozgat Bozok University, Yozgat, Türkiye

² Finance and Banking Department, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Yozgat Bozok University, Yozgat, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 26/04/2022

Accepted: 07/06/2022

Acknowledgement

#This study is a part of master's thesis.

ABSTRACT

The accounting profession, like other professional groups, is affected by social events and epidemics because it provides services to people and society. Today's COVID-19 pandemic is also thought to have deeply affected accounting professionals. From this point on, the main objective of this study is to reveal the problems faced by accounting professionals in this process. Within the framework of this purpose, the negative effects of the epidemic on the professionals operating in Yozgat province were determined by using qualitative research methods and pandemic-specific problems were tried to be presented by comparing them with the past problems of accountants. With the help of the semi-structured interview form prepared, research was carried out with 14 professionals operating in Yozgat. It has been determined that the members of the profession are deeply affected by stress, increased workload, and devaluation. The negative impact of the epidemic on taxpayers also affected accountants financially. As a result of this research, accountants have been found to believe that this profession can now be done remotely to move to digital platforms. However, it is also the view that the creation and filing of many documents on paper make it impossible for this profession to do so remotely today. Professionals believe that their wages should be added to taxes or declaration fees and guaranteed by the state. In this way, they think that tax calculations will be made more realistic and the income of the state will increase, since the dependence on the taxpayer will decrease, i.e., there will be no fear of job losses.

Keywords: Accounting professional, COVID 19, Accounting professional problems, Qualitative research

Covid-19 Döneminde Muhasebe Meslek Mensuplarının Problemleri Üzerine Yozgat İlinde Nitel Bir Araştırma

Süreç

Geliş: 26/04/2022

Kabul: 07/06/2022

Bilgi

#Bu çalışma yüksek lisans tezinin bir parçasıdır.

Öz

Muhasebe mesleği de diğer meslek grupları gibi insanlara ve topluma hizmet sunduğu için toplumsal olaylardan ve salgınlardan etkilenmektedir. Günümüzde yaşanan Covid-19 salgının da muhasebe meslek mensuplarını derinden etkilediği düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle bu çalışmada, ana amaç muhasebe meslek mensuplarının bu süreçte karşılaştıkları problemlerin ortaya konulması olarak belirlenmiştir. Bu amaç çerçevesinde nitel araştırma yöntemi kullanılarak salgının Yozgat ilinde faaliyet gösteren meslek mensupları üzerindeki olumsuz etkileri belirlenmiş ve muhasebecilerin geçmişteki sorunları ile karşılaştırılıp pandemiye özgü sorunlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla Yozgat ilinde faaliyet gösteren 14 meslek mensubu ile araştırma yürütülmüştür. Meslek mensuplarının stres, iş yükünün artması ve değersizleşme açılarından derinden etkilendiği belirlenmiştir. Salgının mükellefleri olumsuz etkilemesi muhasebecileri de maddi olarak etkilemiştir. Bu araştırma neticesinde muhasebeciler salgın dönemi ile birlikte bu mesleğin artık dijital platformlara taşınmak üzere uzaktan da yapılabileceğine inandıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte, birçok evrakın kâğıt üzerinde oluşturulması ve dosyalanması bu mesleğin günümüzde uzaktan yapmasını olanaksızlaştırdığı görüşü de hâkimdir. Meslek mensupları ücretlerinin vergilere ya da beyanname ücretlerine eklenerek devlet garantisi altına alınması gerektiğine inanmaktadırlar. Bu yolla mükellefe bağımlılık azalacağı yani iş kaybı korkusu olmayacağı için vergi hesaplamalarının daha gerçekçi yapılacağını ve devletin gelirinin de artacağını düşünmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe meslek mensubu, COVID 19, Muhasebe meslek mensubu sorunları, Nitel araştırma

Copyright

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

^a recepceylan@gmail.com

^b [0000-0003-1326-2918](tel:0000-0003-1326-2918)

tansel@bozok.edu.tr

[0000-0003-4229-0192](tel:0000-0003-4229-0192)

How to Cite: Ceylan R., Hacıhasanoğlu T. (2022) A Qualitative Study on the Problems of Accounting Professionals in Covid-19 Period in Yozgat Province, Journal of Economics and Administrative Sciences, 23(3): 774-789

Giriş

Korona virüs kaynaklı Covid-19 hastalığı, Çin'den başlayarak kısa sürede bütün kıtalara yayılmıştır. Ülkemizde ise ilk vaka 11 Mart 2020 tarihinde görülmüştür. Aynı ay içerisinde "Dünya Sağlık Örgütü" tarafından Covid-19 hastalığı "pandemi" olarak ilan edilmiştir. Salgının yayılmasının önlenmesi için tüm dünyada öncelikle insanların hareketliliğini azaltmaya yönelik tedbirler alınmış, yurtiçi ve yurtdışı seyahatlere kısıtlamalar getirilmiştir. Daha sonra eğitimden sosyal hayata, çalışma hayatından sportif faaliyetlere birçok alanda sıkı düzenlemeler uygulanmaya başlanmıştır. Dünyayı derinden etkileyen salgın ülkemizde de ekonomik olumsuzluklara sebep olmuştur. Fabrikalar iş yapamayıp kapanmış, üretim durma noktasına gelmiş, işsizlik rekor seviyelere çıkmıştır. Ekonomik dengeler yerinden oynamış, fiyat istikrarı bozulmuş ve enflasyon oranları olumsuz bir seyir almıştır.

Covid-19 salgını, ülkelerin dengelerinin değişmesine, politika değişikliklerine, ekonomik tedbirlerin ve uygulamaların yeniden düzenlenmesine, kişisel tercihlerin değişmesine, dijitalleşmenin hız kazanmasına sebep olmuştur. Devletler salgının olumsuz etkilerini azaltmak ve ekonomiyi tekrar canlandırmak adına çeşitli teşvik paketleri açıklamış, ekonomik olarak etkilenen vatandaşlara doğrudan destekler verilmiştir. Öte yandan salgının bulaşma riskini azaltacak şekilde çalışma şekilleri oluşturulmuş, bu kapsamda uzaktan veya esnek çalışma gibi modeller kullanılmıştır. Yine bu amaçla dijital platformlar oluşturulmuş ve teknolojik gelişmelere hız verilmiştir. Kamuda başvuru ve beyanların tamamen çevrimiçi ortamda yapılması istenmiştir.

Her alanı etkileyen salgın ve salgına karşı alınan tedbirler muhasebe mesleğinde de iş yapma şeklinde köklü değişiklikler yapılmasını gerekli kılmıştır. Başvuru ve beyannamelerin dijital ortamda yapılması teknolojik geçişi zorunlu hale getirmiştir. Teknolojinin yoğun kullanımı salgına olumlu etki ederken beraberinde çeşitli sorunları da getirmiştir. Meslek mensupları açısından sorunların bir kısmı iş ve işin yapılışı ile ilişkili iken bir kısmı da ekonomik darboğazın etkileri olarak ortaya çıkmıştır. Meslek mensupları iş yaparken stres ve kaygı yaşarken maddi anlamda da çeşitli sorunlar ile karşılaşmışlardır.

Bu çalışmada Yozgat il merkezinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının problemleri nitel araştırma yöntemi kapsamında belirlenmeye çalışılmıştır. Muhasebecilerin; iş yapma yöntemlerindeki değişimler, alternatif çalışma modellerini kullanmaları, iş yaparken muhatapları ile iletişimleri, salgın çerçevesinde kendilerinin ve muhataplarının mesleğe bakış açılarındaki değişimler, iş yaparken yaşadıkları stres ve kaygı, pandemi sürecinde yaşadıkları maddi kayıplar, sorunlara karşı meslek odalarının destekleri gibi konular çerçevesinde araştırma yürütülmüştür.

Kavramsal Çerçeve

Muhasebe Mesleği

Muhasebe Mesleği, tanımı itibarıyla muhasebe işlemlerini yerine getiren, muhasebe biliminin uygulanmasını sağlayan ve işletme yönetimi ya da çıkar

grupları fark etmeksizin bütçelerin yönetilmesi konusunda danışman niteliğinde olan iş kollarından biridir.

Muhasebe mesleğini icra eden meslek mensuplarının davranışlarını biçimlendiren üç ana unsur söz konusudur. Bunlar; meslekle ilgili yer alan yasal düzenlemeler, özgür seçim hakları ve ahlak olgusudur. Meslek mensubunun kararlarında etken olan ahlak değerleri; hak ve sınırları tanımlayan yasal düzenlemeler ile özgürlük arasındaki boşluğu kapatarak denge oluşturan bir dinamiktir. Meslek mensubu, özgür seçimini yapabildiği alan ile yasal düzenlemelerle sınırlı alan arasında yer alan boşluğu ahlaki yargı ile dengelemektedir (Selimoğlu, 1997:144).

Muhasebe meslek mensupları icra ettikleri faaliyetler nedeni ile mükellefler ve devlet arasında köprü görevi görmesi münasebetiyle oldukça önemli meslek grupları arasında yer almaktadırlar. Bu meslek grubundakilerin problemlerine ve sıkıntı çektikleri hususlara çözüm üretmek için meslek mensuplarınca getirilen önerilerin ve tavsiyelerin mutlaka dikkate alınması gerekir. Çünkü devletin en önemli gelir kaynağı olarak kabul edilen vergilerin tahakkuku ve tahsilatı 3568 Sayılı Meslek Yasasından yetki almış muhasebe meslek elemanlarının faaliyetlerini icra etmesiyle gerçekleştirilmektedir (Biyar, 2012:107).

Mükellefler ve devlet için çok önemli bir görev yürüten muhasebe meslek mensuplarının aşağıda da sıralandığı üzere; geçmişten gelen birçok sorunu vardır ve Covid-19 salgını ile bu sorunlara yenilerinin de eklendiği anlaşılmaktadır.

COVID 19 Pandemisi ve Olumsuz Etkileri

Son iki yıldır gündemimize giren pandemiyin tanımı: bir hastalığın ya da enfeksiyon etkeninin ülkelerde, kıtalarda, hatta tüm dünya gibi çok geniş alanda yayılım göstermesidir. Covid-19, ülkemizde de ilk vakanın görüldüğü 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir (<https://covid19.saglik.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 02/12/2021).

İlk Covid-19 vakası 1 Aralık 2019 tarihinde Çin'in Hubai başkenti olan Wuhan'da ortaya çıkmıştır. İlk vakanın Çin'de görülmesinin ardından kısa bir süre sonra önce İtalya olmak üzere tüm Avrupa'ya yayılmıştır. Türkiye'de ise ilk COVID-19 vakası 11 Mart 2020 günü açıklanmıştır (www.wikipedia.org, Erişim Tarihi: 02/12/2021).

COVID-19 adı verilen küresel virüs salgınının dünya tarihinde önemli kırılma anlarından biri olduğu, bu felakete birlikte toplumların ve devletlerin reflekslerini değiştireceği, bu felaketin uluslararası sistemi ve ekonomiyi kalıcı biçimde dönüştüreceği öngörülmektedir. Bu pandemi, toplumsal ve ekonomik düzeni, kurumlara yönelik güven duygusunu sarsan, yerleşik değerleri örseleyen, belirsizlik, korku, endişe pompalayan, özellikle yeterli özeni göster(e)meyen herkesi vuran, insanoğlunun varoluşsal bir krizidir (Aşkın ve ark., 2019:312).

COVID 19 pandemisi bütün Dünya'da hayatın her noktasını olumsuz yönde etkilemiştir. Sosyal hayattan ekonomik hayata kadar bütün toplumları derinden sarsmıştır. Dünya'da olduğu gibi Türkiye'de de sosyal ve

ekonomik hayat, virüs yayılımını önlemek amacıyla alınan tedbirler, eğitim, yaşam tarzı, iş hayatı ve alışkanlıklar bağlamında hızlı bir değişim yaşamıştır. Dünya ekonomisinde yankılanan tehlike çanları beraberinde ulusal ve/veya uluslararası alanda faaliyet gösteren işletmeleri ve birçok meslek grubunu etkilemiştir (Akgün ve ark., 2020: 424). Türkiye’de, Covid-19 nedeniyle işleyişi ciddi anlamda etkilenen ve değişim yaşayan meslek gruplarından biri de kuşkusuz muhasebe mesleği olmuştur.

Olağandışı gelişerek iş stresini artıran birçok sebebin temelinde muhasebe mesleğinin klasik ve alışılmış işleyişinin değişmesi ve aksamaya yer almaktadır. Meslek mensuplarını stres altına alan ilk etkiler pandemi sürecinde gelen sokağa çıkma kısıtlamalarının, mükelleflerinin esnek çalışmaya geçmelerinin iş birikimine neden olması ve bu birikimin sonrasında iş yoğunluğuna dönüşmesidir (Selimoğlu ve ark., 2021:6).

Dünya çapında emsalsiz bir durum olan virüs salgınına hazırlıksız yakalanılmış, alınan önlemler ve uygulamalarda sorunlar yaşanmıştır (Özçelik, 2021:283). Birçok ülkede vergi beyannamesi türü için son başvuru tarihleri ve vergi ödemeleri uzatılmış olsa da bunlar herkes için uzatılmamış, bu da sürekli değişim halinde olan karmaşık bir gelecek dosyalama tarihleri takvimi ile sonuçlanmıştır. İş ortamındaki değişiklikler, yeni mevzuat ve programların getirilmesi ve mevcut olanların genişletilmesi hızlı bir şekilde gerçekleşmiş, işletmeler uzun vadeli (ve kısa vadeli) sonuçları olabilecek karmaşık ve kafa karıştırıcı seçimlerle karşı karşıya kalmışlar ve her zamankinden daha fazla muhasebecilere ihtiyaç duymuşlardır (FERENCE ve ark., 2020:2). Muhasebeciler, hükümetlerin ekonomik canlandırma önlemlerinde ön safta operatör olarak ücret getirmeyen artan iş yükü ile uygulamadaki büyük değişikliklerle başa çıkmak ve iş akışını gerçekleştirmek zorunda kalmışlardır (Lian, 2020:3).

Muhasebe meslek mensuplarının mesleğe özgü var olan sorunlarının yanı sıra, pandemi süreci ile ortaya çıkan sorunlarının araştırılması, bu sorunların çözülebilmesi adına önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir. Ayrıca pandemi sürecinde ortaya çıkan sorunlara ek olarak mesleğin bu yeni duruma uyum sağlayabilmek için gösterdiği reaksiyonların ortaya konulması da önem arz etmektedir. Bu nedenle bu çalışmada pandemi sürecinde muhasebe meslek mensuplarının problemleri konu olarak alınmıştır. Yöntem olarak da nitel araştırma yönteminin seçilmiş olması, araştırmanın daha derinlemesine sonuçlar ortaya koymasına katkı sağlamıştır.

Literatür Araştırması

Ulusal ve uluslararası literatürde muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının tespitine yönelik çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Bu araştırmalar ile ilgili ulaşılan bilgiler şu şekildedir:

Uzay ve Güngör (2004) tarafından yapılan çalışmada Kayseri ve Nevşehir illerinde faaliyet gösteren bağımsız çalışan muhasebe meslek mensuplarının temel sorunları,

ekonomik kriz ortamında etkilenme düzeyleri ve söz konusu sorunların muhasebeciler açısından önem derecesi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, mükelleflerin muhasebe ücretini zamanında ödememeleri, iş yükünün fazla olması, alınan ücretin verilen muhasebe hizmetinin karşılığı olmaması, meslek mensupları arasında yaşanan haksız rekabet, sorumluluğun yetkiden fazla olması ve mevzuatta sık sık yapılan değişikliklerin takip edilememesi temel sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Kalaycı ve Tekşen (2006) tarafından yapılan çalışmada, Isparta ilinde faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin temel sorunlarını, güvenilirliklerini, yetki, toplumsal sorumluluklarını ve yapmış oldukları işin niteliği bakımından karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu meslek mensuplarının mükelleflerinden, odalarından ve TÜRMOB’tan isteklerinin neler olduğunu ortaya koymaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, mükelleflerin az vergi hesaplaması yönünde meslek mensuplarına baskı yapmaları, mevzuatta yapılan değişikliklerin düzenli takip edilememesi, meslek mensupları arasındaki haksız rekabet yaşanması, iş yükünün fazla olması, mükelleflerin muhasebe ücretini zamanında ödememeleri temel sorun olarak belirlenmiştir.

Alagöz ve Ceran (2007) tarafından yapılan çalışma ile Konya ilinde Konya Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası’na kayıtlı bulunan muhasebe meslek mensuplarının sorunları ile mesleki vizyona ilişkin düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre, meslek örgütlerinin çabaları ve yasalarda güncelliği yakalayacak düzenlemelerin zamanında hayata geçirilmesi, meslek mensuplarının vizyonunda değişmeye ve yeniliklere ilgisini artıracağı belirlenmiştir.

Karacioğlu ve Yazarkan (2011) tarafından yapılan çalışmada, İzmir ve Erzurum illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının devlet dairelerinde karşılaştıkları sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırma sonucunda, kamu kurumlarında dosyaların zamanında sonuçlanmaması, meslek mensuplarından gereksiz evrakların istenmesi, memurların bilgi eksikliği, kanunların fazla katı olması gibi sorunlar olduğu ortaya konulmuştur.

Bıyan (2012) Türkiye genelinde yapılmış olan anket çalışmasına göre meslek mensuplarının sorunları genel olarak şu şekilde belirtilmiştir: Kalifiye personel eksikliği, muhasebe hizmet bedellerinin tahsil edilememesi, mesleki saygınlığın olmaması, haksız rekabet ve mevzuatların anlaşılmasının güç olmasıdır.

Yıldırım ve Güney (2012) tarafından yapılan çalışmada, Çanakkale ili ve ilçelerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının genel sorunları, muhasebe hizmet bedelini tahsil edememeleri, meslek mensuplarına yüklenen sorumlulukların ve sıkça çıkarılan afların mükellefler ile meslek mensupları arasındaki ilişkiyi zedelediği gibi sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Varyans analizi sonucuna göre ise “mükelleflerin, muhasebeci seçmelerinden dolayı ortaya adaletsiz mükellef dağılımı çıkmaktadır” yargısı mükellef sayısı az olan meslek

mensuplarınca daha çok sorun olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Ayrıca “vergi idaresi çalışanlarının ve denetim kadrosunun, meslek mensuplarının yaptıkları işi küçümsedikleri” yargısını genç meslek mensupları, daha ileri yaştaki meslek mensuplarına nazaran daha çok sorun olarak değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir.

Gökgöz ve Zeytin (2012) tarafından yapılan çalışmada, Yalova ve Bilecik illerinde faaliyet gösteren meslek mensuplarının faaliyetlerini yürütürken karşılaştıkları sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda temel sorunlar iş yükünün fazla olması, alınan muhasebe hizmet bedellerinin yetersiz olması ve zamanında tahsil edilememesi, devlet dairelerinde bürokratik işlemlerin çokluğu, mükelleflerin evrakını zamanında ulaştırmamaları olarak belirlenmiştir.

Tuğay ve Tekşen (2014) tarafından yapılan çalışmada, Burdur ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu araştırmaya göre, toplum tarafından en iyi muhasebecinin en az vergi ödeten muhasebeci olarak algılanması, kanunlardaki sık sık yapılan değişikliklerin zamanında takip edilememesi, meslektaşların oda tarafından belirlenen ücret tarifesinin altında defter tutmaları, mesleğin getirdiği iş yükünün fazla olması, mükelleflerin ücretlerini zamanında ödememesi olduğu ortaya konulmuştur.

Gündüz ve Özen (2016) yaptıkları çalışmada Uşak ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Ayrıca çalışma kapsamında meslek mensuplarının memnuniyet dereceleri de belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının süregelen sorunlarının henüz çözülmediği, buna karşın muhasebe meslek mensuplarının genel meslekleriyle ilgili memnuniyet derecesinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Yukarıda belirtilen ulusal alanda yer alan çalışmalar incelendiğinde, muhasebecilerin geçmişten gelen ve günümüzde de problem olmaya devam eden sorunları zamana göre değişmekle birlikte genel olarak varlığını sürdürdüğü ifade edilebilir. Ekonomik koşullar, krizler ya da alınan tedbirler problemleri azaltıp artırmaktadır. Ancak sorunlar kronikleşip zamana göre süregelen şekliyle devam etmektedir. Bu konu ile alakalı olarak yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Muhasebe ücretini zamanında alamama,
- İş yükünün fazla olması,
- Alınan ücretin verilen hizmetin karşılığı olmaması,
- Meslek mensupları arası haksız rekabet,
- Sorumluluğun yetkiden fazla olması,
- Mevzuatta sık sık yapılan değişikliklerin takip edilememesi,
- Vergi hesaplaması konusunda meslek mensuplarına yapılan baskı,
- Kamu kurumlarında dosyaların zamanında sonuçlanmaması,
- Meslek mensuplarından gereksiz, fazla evrak istenmesi ve bürokratik işlemlerin çokluğu,
- Kamu personellerinin bilgi eksikliği,

- Kanunların fazla katı olması,
- Mevzuatın anlaşılmasının güç olması,
- Mükelleflerin evrakları zamanında ulaştırmaması.

Araştırma

Araştırmanın Konusu ve Önemi

Muhasebe meslek mensupları görevleri itibarıyla mükellefler ile devlet arasında köprü görevi gördükleri için oldukça önemli bir meslek gurubu olarak değerlendirilebilir. Yüksek öneme sahip bu meslek grubunun problemlerinin göz ardı edilmemesi ve sorunlarına karşı üretilmesi gereken çözümlerde meslek mensuplarının görüşlerinin dikkate alınması gerekmektedir. Bununla birlikte Covid-19 pandemisi ve bu salgının etkileri ile muhasebe meslek mensuplarının problemlerinde çeşitli değişiklikler olduğu görülmektedir. Değişen ve artan problemler bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Hayatın her alanını etkileyen bu salgının muhasebecileri de doğrudan ve dolaylı olarak etkilemesi olağandır. Muhasebecilerin salgın dönemindeki problemlerinin ortaya konulması, önlem almak isteyenler, çözüm arayanlar ve bu alanda çalışma yapanlara katkı sunması bakımından önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, tarihi insanlık tarihi kadar eski olan muhasebe mesleğinin süregelen sorunlarının pandemi ile ne yönde değiştiğinin ya da sürece bağlı olarak ek sorunlarının neler olduğunun tespit edilebilmesi amaçlanmaktadır. Bununla birlikte, pandemi her alanda köklü değişikliklere sebep olmuştur. Muhasebeciler de bu değişimden etkilenmiş ve normallerini değiştirmek zorunda kalmışlardır. Yeni gelişmeler yeni problemler demektir. Bununla birlikte bu problemlerin çözülmesi içinde yeni çözüm yollarının geliştirilmesi gereklidir. Bu noktadan hareketle, bu araştırma ile muhasebeciler yeni dönemden nasıl etkilendi ve bu problemler onların mesleğe bakış açısını nasıl etkiledi? Gelecekte mesleğin nasıl olacağı gibi sorulara cevap aranmıştır. Bu doğrultuda Yozgat ilinde yerleşik muhasebe meslek mensupları ile görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın Kısıtları

Araştırma Yozgat ilinde faaliyette bulunan bağımsız muhasebe meslek mensuplarının ortaya koydukları görüşleri ile sınırlıdır. Dolayısıyla ulaşılan sonuçların genele yayılamaması öncelikli kısıttır. Araştırma yapılırken en büyük engel Covid-19 salgınının kendisidir. Çünkü bir kısım meslek mensubu her türlü önlem alınmasına karşın bulaşı korkusu nedeniyle görüşmeye katılmayı kabul etmemiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi ve araştırma deseni olarak ta durum analizi yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırılan konunun amacı; muhasebe meslek mensuplarının Covid-19 salgını süresince yaşadıkları problemleri ortaya koymaktır. Muhasebe meslek

mensuplarının pandemi sürecinde yaşadığı problemleri incelemek amacıyla nitel araştırma veri toplama araçlarından yar yapılandırılmış görüşme tekniği. Bu yöntemin kullanılma sebebi; pandemi sebebi ile çok fazla kişi ile görüşme imkânı olmamasıdır. Zira meslek mensupları görüşme için randevu vermekten imtina etmektedirler. Nitel araştırmaların, yirminci yüzyılın başlarında, insan yaşamının karmaşık doğası, insana dair pozitivist yaklaşımın kabul etmediği olgu ve gizemleri belirleme çalışmaları olarak antropoloji, psikoloji ve sosyoloji bilimlerinde başladığı görülmektedir. Tarihsel olarak nitel araştırmaya, doğal olguları belirleme uğraşısından hareketle 'doğal araştırma', probleme ilişkin araştırmacının öznel görüşlerini barındırması sebebiyle 'yorumlayıcı araştırma' ve bir konuyu belirli bir sosyal ortam içinde derinlemesine incelemesinden dolayı 'alan araştırması' gibi farklı isimler de verilmiştir (Baltacı, 2019:369).

Yarı yapılandırılmış görüşmede görüşmeci, genel olarak önceden hazırladığı soruların dışına pek çıkmadan sorularını yöneltir. Ama katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda -yine hazırlanmış olduğu sorular doğrultusunda- görüşülen kişilerin bakış açılarını ortaya çıkarmada daha derinlemesine bilgi sahibi olmak amacıyla ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir (Kuş, 2012:60). Araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme formunu hazırlar, görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve detaylandırmasını sağlayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme, bu biçimiyle amaçlı bir sohbet benzemektedir. Dolayısıyla, görüşme formunda yer alan soruların belirli bir öncelik sırasıyla sorulması zorunlu değildir. Görüşmeci, hazırlanan soruları katılımcıyla olan etkileşimine bağlı olarak farklı sırada sorabilir (<http://ets.anadolu.edu.tr>, Erişim Tarihi: 02/12/2021).

Örnekleme yöntemi olarak amaçlı örnekleme yönteminin alt metotlarından olan kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Yöntemdeki temel anlayış araştırmacının kolay ve yakın olan örneklem grubunu seçmesidir. Bu yöntem araştırmacının başka örnekleme yöntemlerini kullanabilme olanağı olmadığına kullanılmaktadır (Hacıhasanoğlu ve Kara, 2021: 69-70).

Muhasebeciler ile asıl görüşmeler yapılmadan önce görüşülecek konuların tespiti için iki muhasebe meslek mensubu ile pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu şekilde oluşturulan konu başlıkları Yozgat ilinde yerleşik olan 12 meslek mensubu ile ses kaydı alınmak suretiyle sürdürülmüştür. Yapılan sözlü görüşmeler yazılı hale getirilerek başlıklar altında toplanıp derlenmiştir. Pilot görüşme sonucu oluşturulan görüşme formu aşağıdaki soruları içermektedir:

- Covid-19 sürecinde iş yapma yönteminizde değişiklik oldu mu, virüsten korunmak için ne gibi tedbirler aldınız?
- Uzaktan ve esnek çalışma gibi alternatif çalışma çeşidi uyguladınız mı? Cevabınız evet ise bu çalışma şeklinin işe etkisi ne boyuttadır? Uzaktan çalışırken

karşılaştığınız teknik sorunlar nelerdir bu yöntemle işleriniz tam anlamıyla yapılabiliyor mu?

- Covid-19 sürecinin muhataplarınızla (kamu kurumlarıyla ya da mükelleflerle) olan iletişiminize etkisi ne düzeydedir? Beyanname teslim etme ya da evrak toplama gibi durumlara etkisi nedir?
- Salgın sürecinde muhataplarınızın muhasebe mesleğine bakış açılarında bir değişiklik oldu mu, işlerinizi kolaylaştırma adına destek sağladılar mı?
- Kapanma veya esnek çalışma sürecinde işlerin yapılması ve yetiştirilmesi konularında stres ve kaygı yaşadınız mı?
- Pandemi sürecinde bu sürece bağlı olarak maddi kayıp yaşadınız mı?
- Meslek odalarının salgın sürecindeki problemlere yönelik çalışmaları oldu mu, olduysa nelerdir?
- Tüm bu salgın sürecinde sizin ve müşterilerinizin mesleğe bakış açısında değişiklik oldu mu?

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılması sebebi ile konular birbirini tetikleyip yeni sorunlarında tespiti mümkün olmuştur. Yani planlanan görüşme metni dışına da sıklıkla çıkmış ve yepyeni problemler tespit edilebilmiştir. Bu duruma örnek olarak görüşme formuna sonradan eklenen şu madde gösterilebilir;

- Muhasebe mesleğinin geleceği hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Görüşmeler, muhasebecilerin bürosunda doğal ortamlarında, kendilerini rahat ifade edebilecekleri şekilde yapılmıştır. Problemler üç aşamalı olarak; geçmişte yani salgın öncesi problemler, salgının seyri sırasında ortaya çıkan problemler ve gelecekte olası karşılaşılabilecek problemler olacak şekilde görüşmeler yönlendirilmiştir.

Görüşmeler yalnızca araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Geçerlilik güvenilirlik kapsamında ise uzman görüşüne başvurulmuştur. Pilot görüşme öncesi ve sonrasında 20 yıl üzeri tecrübeye sahip meslek mensubu ve muhasebe alanında araştırma faaliyetlerini sürdüren öğretim üyelerinden destek alınmıştır.

Etik İzin

Araştırma yapılmadan önce Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Komisyonu'na başvuruda bulunulmuştur. Etik izin talebi, Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 26/11 sayı ve 20.10.2021 tarihli toplantısında görüşülmüş ve kabul edilmiştir. Etik kurulu onayı alındıktan sonra yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi ve Bulgular

Demografik Faktörler

Yapılan araştırmaya ikisi pilot çalışma kapsamında olmak üzere toplam 14 meslek mensubu katkı sağlamıştır. Görüşmecilerin ikisi bayan 12'si erkek olmak üzere yaş ortalamaları 47'dir. Görüşme süresi ortalama 23 dakikadır. Görüşmecilerin tamamı lisans mezunu olup ikisi serbest muhasebeci 12'si Serbest Muhasebeci Mali Müşavirdir.

Çizelge 1. Demografik Faktörlere İlişkin Veriler

Table 1. Data on Demographic Factors

Görüşmeci	Yaş	Cinsiyet	Tecrübe (Yıl)	Unvan	Ort. Görüşme Süresi
Plt.Görüşm. 1	37	Erkek	10	SMMM	15 dk.
Plt.Görüşm. 2	42	Erkek	14	SMMM	23 dk.
SMMM 1	45	Erkek	25	SM	18 dk.
SMMM 2	35	Erkek	8	SMMM	14 dk.
SMMM 3	52	Erkek	26	SMMM	28 dk.
SMMM 4	55	Erkek	30	SMMM	17 dk.
SMMM 5	56	Kadın	28	SMMM	26 dk.
SMMM 6	49	Erkek	23	SM	22 dk.
SMMM 7	38	Erkek	12	SMMM	12 dk.
SMMM 8	61	Erkek	40	SMMM	35 dk.
SMMM 9	48	Erkek	25	SMMM	23 dk.
SMMM 10	46	Kadın	21	SMMM	19 dk.
SMMM 11	62	Erkek	42	SMMM	25 dk.
SMMM 12	38	Erkek	10	SMMM	40 dk.
ORTALAMA	47		22,5		23

Eldedilen Cevapların Analizi ve Yorumlanması

Yapılan pilot çalışma neticesinde elde edilen bilgiler ışığında yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Bu görüşme formunda yer alan ifadelerle ilişkin görüşmecilerin yorumlarına aşağıda yer verilmiştir. Araştırmayı sınırlamamak adına görüşmecilerin görüşme formunda yer alan ifadelerin dışında katkıda bulunmak istedikleri bir hususun olması ihtimaline karşı görüşme sadece bu ifadelerle sınırlandırılmamıştır. Covid-19 süresince birçok meslek grubunun iş yapış şekline belirgin değişimler olmuştur. Birçok iş kolu uzaktan ya da esnek çalışma saati uygulamasına geçmiştir. Bu çerçevede görüşmecilere bu konuyla ilgili sorular sorulmuştur. Araştırma kapsamında yöneltilen sorular, alınan cevaplar ve bu cevaplara ilişkin yorumlar aşağıda sunulmuştur.

Soru 1: Covid-19 sürecinde iş yapma yönteminizde değişiklik oldu mu, virüsten korunmak için ne gibi tedbirler aldınız? Sorusu ile ilgili verilen cevaplar gruplandırılarak maddeler halinde sunulmuştur.

“İş yaparken biraz tedirgin olduk tabii. Tedirgin olunca da ister istemez her fatura geldikten sonra ellerimizi yıkadık tedbirlerimizi ona göre aldık.” (SMMM 1)

“Devlet bizi muaf etti pandemi boyunca tüm istisnalardan muaf olduk. Kendi çapımızda işte dezenfektandır, kolonyadır, maskedir bolca bulundurduk, kapılara yazılarımızı yazdık. Muhataplara hızlıca gelin işinizi bitirin çıkın dedik. Ama bu mekânda 15 kişi çalışıyor. 15 kişiyi de bir aile olarak düşündük birimiz olacaksak hepimiz olacak dedik bu şekilde de çalıştık.” (SMMM 9)

“Çok fazla bir değişiklik olmadı. Çünkü muhasebeleşmesi gerekiyordu, çoğu sektörler tamamen durmadığı için bizim işlerimiz devam etti. Ancak hani içeri mümkün olduğu kadar fazla vatandaşı almamaya özen gösterdik.” (SMMM 2)

“Ha geldikleri zaman da rahatsız oluyor muydum oluyordum. Millet geldiği zaman da rahatsız oluyordum. Hasta mı değil mi buraya da otursa kimin ne olduğundan haberin yok yani.” (SMMM 10)

Görüşmecilerin kendi imkânları dâhilinde mümkün olduğunca önlem almaya çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Ancak bu önlemlerin uzaktan çalışma şeklinde değil, kendilerini dışarıdan gelebilecek virüs tehdidine karşı izole etmeye yönelik olduğu görülmektedir. Meslek mensupları işleri itibarıyla devletin mükelleflerden istediği verileri üretmeye yönelik çalışmaktadırlar. Bu bilgileri üretirken mükelleflerin çalışmaları neticesinde ortaya çıkan fatura ya da belgeleri incelemeleri ve oradaki bilgileri kullanmaları gerekmektedir. Bunun yanı sıra muhasebeciler ziyaretçiler ile görüşmeleri kısa tutma ya da hemen işlerini bitirip gitmeleri konularında telkinde bulunma gibi yöntemlerle kendilerini virüse karşı korumaya çalışmaktadırlar. Ayrıca araştırmaya konu olan görüşmelere gidildiğinde sosyal mesafeyi de koruma adına bürolarını düzenledikleri görülmüştür. Pandemi döneminde en zor olan uygulamalardan biri de bu olmuştur. Zira misafirperver olan milletimiz ziyaretçilerini, işlerini bir an önce bitirip gitmeleri konusunda telkinde zorlandıklarını belirtmektedirler.

“Şimdi iş şeklinde değişiklik oldu. Tabii bu arada Maliye Bakanlığının çalışma usullerinde beyannameler süreli biliyorsunuz. Bize sadece çalışın dediler meslek olarak kobay gibi kullandılar. İşin gerçeği yani birçok şeye muafiyet oldu. İlk başlarda hastalık hakkındaki bilinmezliklerden dolayı kendi memurlarını korudu devlet dışarıdakilere üvey evlat muamelesi yaptı. Yani kendi memuruna dedi ki sizin eğer herhangi bir rahatsızlığınız varsa esnek çalışma modeli diye bir model getirdi. Siz gidin dedi bu hastalığa yakalanma riski olanlar uzak dursun sosyal hayattan. Ama bize dedi ki siz çalışacaksınız hastalığın ilk bilmezlik dönemlerinde herkes bir şeylerden korkarken, işte kapı kolunu tutmazken, yaşadığı alanlardaki yüzeylere dokunmaktan korkarken bir sürü insanın eline değen atıyorum yani faturaları evrakları bize dedi siz bunları yetiştireceksiniz yapacaksınız.” (SMMM 3)

“Sistemleri çok kötü çalıştı yani son gün yığılma oldu geçen sene ben belki 30-40 bin lira zararını çektim gönderemedim beyannameyi. Oysaki tüm işlemlerini yapmıştım beyannamenin. Beyannameyi göndereceğim

devletin sistemi tıkanıp kaldı. Tüm Türkiye yoğunlaşmış.” (SMMM 3)

“Ben zaten tek çalıştığım iş ortamında, bilgisayarımı eve götürdüm. Evde yapacaklarımı yaptım ancak işi tamamını yapamadım. Çünkü evrak bazında yapılması lazım. Öyle bir çalışmam oldu.” (SMMM 7)

“Tabii ki her şeyde olduğu gibi bizi de etkiledi meslek camiamız gibi bizi de etkiledi en önemli şeylerden bir tanesi belge alışverişi sırasında oldu ve belge almakta da zorluk çektik internet ve uzaktan bağlantı yoluyla mükelleflere ulaşmaya çalıştık.” (SMMM 4)

Pandeminin her alanda şok etkisi muhasebecilerin muhataplarını da etkilemiştir. Beyanname gibi evrakların sunulduğu dijital platformlarda yaşanan yoğunluk ve sorunlara müdahale edecek insan kaynağı eksikliğinden doğan aksaklıklar da muhasebecileri etkilemiştir. Erteleneceği beklentisi ile belge yükleme ve bilgi sunma işlemlerini son zamana bırakan muhasebeciler yoğunluk sebebi ile teknolojik sorunlar yaşamışlar ve bu sorunlar cezai müeyyideler ile karşılaşmalarına sebebiyet vermiştir. İş yapma yöntemlerinde değişiklik olarak, işyerinden uzaklaşmaktan ziyade işyerinde önlemler alınarak çalışmaların sürdürülmesi şeklinde gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

“Rutin işlerimiz dışında zaten pandeminin gelmesi, her gün bir tebliği çıkması, her gün yeni bir yasanın çıkması pandemi sürecinde destekler, hibeler, işsizlik primi mükelleflere yönelik hibeler SGK’lı çalışan işçilerdeki pandemi destek ücretleri derken bayağı yoğun çalıştık. Bu yüzden gündüz gelip çalışmamıza rağmen işler yetişmediği için evden de çalıştık.” (SMMM 5)

“İş yapma yöntemlerimizde tabii değişiklik oldu. Çünkü; kısıtlama oldu dolayısıyla bizim işyerine gelme ve mükellefe ulaşma noktasında sorunlar yaşadık bu da iş yapma biçimimizi doğal olarak etkiledi kısıtladı. Daha doğrusu bu bizim işimizi zorlaştırdı.” (SMMM 8)

“Mükellefler mücbir sebep kapsamına alınırken düzenli olarak mükellefleri gezmek ve evrak toplama işi yapan muhasebeciler mücbir sebep kapsamına alınmadı.” (SMMM 12)

“Genellikle şöyle bir önlem belirledik karşı taraftan WhatsApptan resim attilar faturaları dokunma sıkıntılarımız oldu o yüzden ben genelde WhatsApp üzerinden resimler atarak çalıştım. Covid’e karşı sadece kolonya, kabuklu şeker, zaten makinede yıkıyor bulaşıklar bardaklar falan o kadar bizim. Bir kolonyaya aldık, gelenlerden zaten ve yerimden kalkmadım millete de maske taktırdım. Çok yoğun olduğu dönemlerde (virüsün) öyle yaptık. Ondan sonra da yapmadık.” (SMMM 10)

Virüsten korunmak için bazı meslek mensuplarının topladıkları evrakları aynı gün işlemeyip birkaç gün bekleterek virüs varsa bulaşıcılığını azaltmaya çalıştıkları, bolca dezenfektan kullandıkları, maske ve mesafe kuralları ile önlemler almaya çalıştıkları görülmektedir.

“İş yapma yöntemi olarak bürodan biraz uzaklaştık. Ben meslek mensubu olarak daha önce bir kalp operasyonu geçirmiştım ondan dolayı bir yılın üzerinde falan bürodan uzak kaldım. Bazı işleri evden takip etmek zorunda kaldık. Mükelleflerle olan ilişkileri falan evden

takip edince meslekten biraz uzaklaşma oldu.” (SMMM 11)

“Ya kardeşim işten geliyorum diyorum senin büroda olman lazım diyor ya ben büroda olsam dışardaki vatandaş bana evrak getirecek ki ben iş üreteceğim ya da gideceğim vatandaşın işyerinden alacağım ya da nereye diyorsa oradan alacağım bizim işimiz bu. Sen orada ne geziyorsun bu saatte ne geziyorsun şimdi tehdit eder gibi ceza yazacağım ben sana diyor.” (SMMM 3)

İş yapma yöntemlerindeki belirsizliğin yanı sıra tam kapanma zamanlarında ayrıca bürokratik sorunlar ile de karşılaşmıştır. Birçok yönetmelik ani tedbirler sebebiyle çıkarıldığı için uygulamada çeşitli sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunlardan bir tanesi de kısıtlamalardan muafiyet konusudur.

Alınan cevaplarda özetle; iş yapma yöntemlerinde değişikliğin olduğu, evden de çalışma yöntemlerinin kullanıldığı, kısıtlamaların olduğu dönemlerde verilerin uzaktan işlenmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Ancak muhasebe mesleğinin doğası gereği evrakların toplanması ve önceki bilgilerle harmanlanarak işlenmesi gerektiğinden tüm işi uzaktan yapmanın mümkün olmadığı görülmektedir. Hal böyle olunca iş yapma yöntemlerinde değişiklik olmakla birlikte bürodan da çalışmanın gerekliliği ortadadır. Bu gereklilik sebebi ile sorunlar yaşanmakla beraber muhasebe meslek mensuplarını kısıtlamalardan muaf tutan tedbirler alınmıştır.

Soru 2: Uzaktan ve esnek çalışma gibi alternatif çalışma çeşidi uyguladınız mı? Cevabınız evet ise bu çalışma şeklinin işe etkisi ne boyuttadır? Uzaktan çalışırken karşılaştığınız teknik sorunlar nelerdir bu yöntemle işleriniz tam anlamıyla yapılabiliyor mu? Sorusu ile ilgili verilen cevaplar şu şekilde sıralanabilir:

“Pandemi döneminde bizde kısa çalışma yaptık. Sabah saat 10 da gelelim akşam saat 4’e kadar çalışıp eve gidelim dedik ama bizim işimiz tamamen piyasadaki esnaflarla ilgili olduğu için bu gibi çalışma verimli olmadı. Bir hafta kadar denedik bu düzen kendi kendine otomatikman bozuldu zaten.” (SMMM 9)

Esnek çalışma yöntemi ise dönemselsel olarak uygulanmış ancak iş olması veya mükellefe ulaşılması gibi durumlarda vazgeçilmiştir. Bu uygulamada da süreklilik sağlanamamıştır. Nitekim muhasebe meslek mensuplarına sağlanan muafiyetler de mükellefe ulaşma ve evrak alma işleme gibi durumlar dışında kolaylık sağlamadığı anlaşılmıştır. Çünkü genellikle muhatap olduğu kişiler tam kapanma yükümlüsü olduğu için kendilerinin muafiyeti çok fazla işe yaramamıştır. Mükelleflerin, kamu muhataplarının tam kapanması ya da esnek çalışması meslek mensuplarının iş yükünü de olumsuz yönde etkilemiştir.

“Biz uygulamadık. Uygulama gibi şansımız yok uzaktan çalışmayı, vatandaşla birebir görüşmemiz gerekiyor. Onunla ilgili de uzaktan çalışma bizim için uygun olmadı yani denemedik bile! (SMMM 2)

“Uzaktan çalışma uygulayamadık doğal olarak. Çünkü bizim işimiz mükellefle mükelleften dosyayı evrakı belgeyi almak zorundasın ve yüz yüze görüşmek zorundasın

Dolayısıyla uzaktan çalışma bizim mesleğimizde mümkün değil.” (SMMM 8)

“Uzaktan çalışma yapıldı ama herkes için olmadı tüm personelin yarısı uzaktan çalışıyorsa kalanı büroda çalıştı. Ancak bu bazı sorunlar oluşturdu örneğin fatura ya da çıktı almada zorluk çıktı. Belgeler bize gelmedi ya da işyerine geldi işyerindekine geldi kopukluk oldu sıkıntılı oldu.” (SMMM 1)

“Evet uyguladık. SGK sistemi belge alanındaki sistemler daha altyapıyı doğru düzgün oluşturamadıkları için uzaktan bağlantıda, internette falan kopma olduğu için ya da verilere klasörler iş yerinde olduğundan verilere ulaşamadığımız için hepsi yarım kaldı yine gelip ofisimize devam etmek zorunda kaldık.” (SMMM 5)

Muhasebe meslek mensuplarının uzaktan çalışma ya da esnek çalışma gibi yöntemleri kullanmaları hem mesleki hem de psikolojik anlamda olumsuz etkilere neden olduğu anlaşılmaktadır. Muhasebecilik gibi evrakların önemli olduğu meslek gruplarının fiziksel olarak da bu süreçten etkilenmesi kaçınılmaz olmuştur. Yapılan görüşmelerde meslek mensuplarının tam kapanma dönemlerinde ya da bazı dönemlerde uzaktan çalışma yöntemini uygulamaya çalıştıkları anlaşılmakla beraber bu yöntemin uygulamasının mümkün olmadığı da görülmüştür. Evrakların toplanması, incelenmesi ve raporlaştırılması aşamalarının uzaktan yapılmasının mümkün olmaması sebebi ile uzaktan çalışma uygulamasının sürekli ve verimli olmadığı görülmektedir. Özetle muhasebeciler kısıtlamalarda ya da tam kapanma dönemlerinde alternatif çalışma yöntemlerini uygulamaya çalışmışlar, ancak işin doğası gereği bu yöntemler genellikle işin yapılabilmesi için ihtiyaçlarını karşılamamıştır. Ya evraklara ulaşamamışlar ya da bir şekilde ulaşılan evraklar muhataplarına iletilemeyerek sorunlara yol açmıştır. Çeşitli sorunlar sebebi ile alternatif çalışma yapılamamıştır. Bunun yerine esnek zamanlı çalışmayı tercih ettiklerini beyan etmektedirler.

Soru 3: Covid-19 sürecinin muhataplarınızla (kamu kurumlarıyla ya da mükelleflerle) olan iletişiminize etkisi ne düzeydedir? Beyanname teslim etme ya da evrak toplama gibi durumlara etkisi nedir? Sorusu ile ilgili verilen cevaplar şu şekilde sıralanabilir:

“Yani çoğunlukla kısa tuttum veya onlar getirdi. İletişim kanallarını (whatsapp’ı) zaten devamlı kullanıyoruz. Bizim işte dekontları veya makbuzları önceden direkt veriyorken artık WhatsApp’tan gönderiyorum.” (SMMM 7)

“Daha ziyade Whatsapp üzerinden iletişim sağladık. İşte onların bizden istekleri, işte bankaların firmalarımız hakkındaki mali tablolar konusundaki isteklerini falan uzaktan çalışma yöntemiyle çözmeye çalıştık.” (SMMM 11)

“Çok zor oldu kimi esnafın Covid’e yakalandığı için fatura ve belge almakta sorun oldu vergi dairesindeki kamudaki muhataplarımızla işimiz olduğu zaman tedirgin yaklaşıldı. Fazla verim alamadık mesela bir soru sormaya gittiğimizde şey yaptılar yani baştan savma gibi bir şey oldu. Kimse yanımıza gelmesin muhabbeti oldu bu şekilde biraz zorluk yaşadık.” (SMMM 1)

Muhasebe meslek mensuplarının pandemi döneminde yaşadığı problemlerden biri de mükelleflerle aralarında geçen evrak alışverişinden kaynaklanan stres ve güvensizlik hissidir.

“Bizim kurumlarla olan iletişimimiz zaten dijital ortamda beyannamelerin hemen hemen %90’ı dijital ortamda iletiliyor. Bizim kurumlarla çok bir iletişimimiz olmuyor yani fiziksel iletişim olmuyor ama mükellef açısından eski düzendeki gibi gidip evrak topladık geldik. En büyük sıkıntı buydu zaten. Yani biz kısıtlamalardan istisnaydık ama mükellefe gitmeyecek şekilde istisnaydık.” (SMMM 9)

“Genellikle mükelleflerle yüz yüze yani iş yerlerine giderek muhatap olduk aksi takdirde telefonla çok fazla evrak getiren olmuyor. Ama kamu kurumlarına gelince bizi çok mağdur ettiler. Çünkü esnek çalışmaya geçtiler. Özel sektör tam zamanlı çalışırken kamu esnek çalıştı. İşler yığıldı işler yığılınca da geç kaldık.” (SMMM 2)

“Kamu zaten bize yıkıldı onlar esnek çalışmada oldukları için esnek çalışmada gittiler. Yani bir Vergi Dairesi çoğu şeyleri yetiştiremedi hani bizden rica etti. Sizde en azından bize destek olun dediler. Bizler buradan çoğu dilekçeleri çoğu beyanları sistemden bize verdirtirdiler. Kendi yapacaklar işi de biz yapmak zorunda kaldık.” (SMMM 5)

Muhasebeciler pandemi sürecinde mükellefler ve kamu kurumları ile olan iletişimlerinde aksaklıklar yaşamışlardır. Pandeminin getirdiği tedirginlik ve izolasyon düşünceleri iletişime engel olduğu gibi birçok problemin çözümüne de engel olmuştur.

“Ne bileyim yani işte bazen bizim bir mesaimiz yok devlet memuru gibi işte şu saatte geleceksin bu saatte gideceksin. Vatandaş evrak işi ile ilgili olarak daraldığı yerde bizi aradı. Mesela vatandaş sokağa çıkma zamanlarında beni arıyor ya benim faturam kesilecek falan diye çoğu mükellefin elektronik belgeden hiç haberi yok yani bu işlemleri normalde biz yürütüyoruz aslında yasak yapmamız.” (SMMM 3)

“Muhasebecilerin kamudaki paydaşı vergi daireleri ve SGK yarı zamanlı çalışırken muhasebeciler bu kurumlarla irtibat kurmakta zorluk yaşadı.” (SMMM 12)

Kamu kurumlarının esnek ya da uzaktan çalışması sebebiyle mükellefler problem anında muhataplarına ulaşamamışlardır. Kamu kurumları ile problemlerini çözemeyince muhasebecilerden yardım istemişlerdir. Gerek pandeminin getirdiği tedirginlik gerekse alternatif çalışma modelleri vatandaş ile kamu görevlilerinin iletişimini olumsuz etkilemiştir. Mükellefler yaşadıkları problemi çözemeyince muhasebecilerden yardım istemiş ve bu durum muhasebecilerin iş yükünü daha da artırmıştır. Teknolojik alt yapıların getirmiş olduğu kolaylıklar onu kullanamayana mükellefler sebebi ile yine muhasebecilere iş yükü olarak dönmüştür. Muhasebe mesleğinde, mükelleflerine, müşterilerine ve muhataplarına danışmanlık yapmak gibi bütünleşik bir hizmet anlayışı vardır. Görüşme esnasında; Covid-19 sürecinde yaşanan problemler muhasebe mesleğini, muhataplarını ve aralarındaki ilişki dinamiğini ne yönde etkilemiştir? ve Kamunun ciddi bir parçası olan muhasebe,

tüm sektörlerde olmazsa olmaz halindeyken gözden çıkarılmış mıdır? gibi soruların cevabı kendiliğinden ulaşılan sonuçlar olarak değerlendirilmiştir.

Soru 4: Salgın sürecinde muhataplarınızın muhasebe mesleğine bakış açılarında bir değişiklik oldu mu, işlerinizi kolaylaştırma adına destek sağladılar mı? Sorusu ile ilgili verilen cevaplar şu şekilde sıralanabilir:

“Burada değişmedi, Yozgat şartlarında değişmedi. Yani muhasebeyi her zamanki gibi ikinci planda gördüler her şeyde muhasebeci, muhasebeci dediler ama değer katacak ya da önemini anlayacak bir şey zannetmiyorum çıkmadı.” (SMMM 2)

“Yani benim gördüğüm bizim meslek açısından süreç olumlu olmadı. Bizim problemimiz şu bizim zamanımız yok yani gecemiz gündüzümüz şey değil işte saat 23.59’a kadar beyanname verilecek diyor 23.59’a kadar bekliyorsun burada gidecek mi gitmeyecek mi gidecek mi gitmeyecek mi (beyannamenin sisteme yüklenmesi) yani bir beyannamenin cezası 1500-2000 lira yani o 1500-2000 lira sadece sisteme burada bir tuşa yani sistem cevap verecek sen tuşa basacaksın işi göndereceksin o da cevap vermedi işlem yapamadın 1500-2000 lira cezası var.” (SMMM 3)

Meslek mensuplarıyla yapılan görüşmelerde mükelleflerle ilişkilerin etkilenmesinin nedenlerinin en başında ekonomik sıkıntılar olduğu ifade edilmiştir. Muhatapların meslek mensuplarına bakış açısında olumlu bir değişiklik olmadığı aksine görevle alakası olmayan konularda da çözüm mercii olarak muhasebecileri gördükleri anlaşılmaktadır. Bu durum meslek mensupları tarafından mesleklerinin değersizleştirildiği ve ayakaltı olmak tabiriyle mesleğin itibarının düştüğü yönünde görüşlere sevk ettiği tespitler arasındadır.

“Hiçbir değişiklik olmadı! Daha kötüye gitti zaten. Bizim mesleğimizi en son her şeyi yapılır en son biz ne olsa mali müşavir bilir işte SGK muhasebeciye atar topu, mükellef muhasebeciye atar topu, meslek odaları Esnaf Odaları işte Şoförler Odası sivil toplum örgütleri Ticaret Odası gibi kurumlar hep bize yönlendirin. Biz adeta şamar oğlanına döndük.” (SMMM 4)

Yapılan görüşmelerde meslek mensupları; kurumların ve odaların her yeni uygulamada mükellefleri muhasebecilere yönlendirdikleri için muhasebecilerin hem iş yükü artmıştır hem de mükelleflere göre yeni işlerin sorumlusu muhasebeciler olarak görülmüştür. Muhasebeciler pandemi sürecinde yalnızlaştırıldıklarını ve uzaktan çalışma konusunda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Görev tanımlarında olmayan konulardaki form ve dilekçe gibi başvuru araçlarında bile, kurumların mükellefleri muhasebecilere yönlendirdiklerini düşünmektedirler. Bu konuda meslek mensuplarını çıkmaza sokan bir diğer husus ise yönlendirmelerle gelen sorumluluk dışı işlerin yapılmadığında defter kaybına uğrama korkusudur. Yani odalar ve mükellefler kendi yapmaları gerekeni yapmayı muhasebecilere yönlendirdiklerinde muhasebeciler maddi kayıp korkusuyla yetkileri dışındaki işleri de yapmak zorunda kalmaktadırlar.

“Bizim zaten işimiz yoğun olduğu için kimse yardımcı olamıyor. Zaten yoğun olduğundan dolayı kimsenin

kimseye yardım edecek bir hali yok. Herkes kendi beyannamesini bitirmek zorunda kalıyor. Kimisi bitiremiyor farklı veriyor, kimisi geri daha sonra düzeltme veriyor. Yani işi yetiştiremiyor ki birbirine yardımcı olsun anlayış gösterilecek bir hali yok. Kimsenin kimseye yardım edecek bir hali yok stres sıkıntı derken iş yükü gittikçe arttı. (SMMM 6)

Görüşmelerde meslek mensupları; bilgi paylaşımı ya da fikir alışverişi gibi konularda kendi aralarında iş birliği yapamadıklarını da beyan etmektedirler. Gerek rekabet ortamı gerekse iş yoğunluğu sebebi ile meslek mensupları bir araya gelip bilgi paylaşımı yapamadıklarını belirtmektedirler.

“Yani salgını düşünerek kolaylaştırma sağlanmadı kesinlikle bir destek de olmadılar sırf bizi kısıtlamadan muaf tuttular büroya geldik. Ama diğer esnafa gelmediklerinden dolayı fazla da bir faydası olmadı.” (SMMM 7)

Kanun koyucunun muhasebecilerin işlerini kolaylaştırma adına çıkarmış oldukları uygulamaları vardır. Ancak muhasebeciler bu uygulamaların yeterince pratiğe dönük olmaması sebebi ile bazı sorunların ortaya çıktığını belirtmektedirler.

“Yani bir sürü sıkıntısı var. Benim gördüğüm bu işi bizim kendi mesleğimiz açısından iyi olmadı yani şimdi bile yasak falan şeyi var işimizi insanlara anlatmakta zorluk çekiyoruz yani büyük şehirlerdeki gibi bu iş yürümüyor.” (SMMM 3)

“Oldu paramı alamadım. Muhasebeciliğe de sinir oldum. Yani gerçekten salgın çok etkiledi beni de onları da. Onlar da kazanamayınca illaki bize de veremiyorlar yani tahsilat sıkıntımız var hala da var o dönemden kalan alacaklarımız var. Yani isteyemiyorsun da veremiyorlar da.” (SMMM 10)

Muhasebecilerin mesleğe bakış açısını etkileyen nedenlerin başında maddi sorunların geldiği yapılan görüşmelerden anlaşılmaktadır. Meslek mensupları kazancını tamamen mükelleflerden sağladığı için pandemi sürecinde işleri arttığı halde kazançları doğrudan veya dolaylı olarak azaldığı için muhasebecilik mesleğine bakış açılarının olumsuz yönde etkilendiğini belirtmektedirler.

“Mükelleflerimiz daha ziyade devletten yardım alabilmek için bizden mali tabloları istediler. Bizim de işlerimizde bir yoğunluk oluştu ister istemez bizi olumsuz yönde etkiledi. Devletin de bu konuda pek bir yardımı olmadı devlet bizim üzerimize geldi daha doğrusu. Devletle mükellef arasında sıkışıp kaldık bazı noktalarda.” (SMMM 11)

“Kamu tüm işlerini bihakkın isterken yeni başvuru ve veri oranlarında değişiklikler gibi durumlara yeni iş yükleri ilave etti.” (SMMM 12)

Pandeminin etkisiyle yeni normaller geliştirmeleri gereken muhasebecilerin bu süreçte teknik sorunlarının çok arttığı ve kendilerinden kaynaklanmayan aksaklıklar sebebi ile cezaya maruz kaldıkları; odaların, kamu kurumlarının pandemiyle gelen yeni başvurularda esnafları ve işçileri yeterince bilgilendirmediği için iş yüklerinde artışların olduğu; pandeminin sebep olduğu piyasa daralması sebebiyle maddi kayıplara uğranılması meslek mensuplarının muhasebe mesleğine bakış

açılarında olumsuz değişmelere neden olduğu ifade edilebilir.

Soru 5: Kapanma veya esnek çalışma sürecinde işlerin yapılması ve yetiştirilmesi konularında stres ve kaygı yaşadınız mı? Sorusu ile ilgili verilen cevaplar şu şekilde sıralanabilir:

“Yaşadık hatta psikolojik bunalıma bile girdik. Yani ben üç ay gitmediğim hastane kalmadı yine iş yetiştirmedi. Gerçi devletin bazı beyannamelerde uzatması oldu uzattı ama ondan sonraki dönemlerde uzatma olmadı mesela geçen bayramda hiç uzama gelmedi bekledik uzama gelir diye ama olmadı.” (SMMM 1)

“İllaki yaşadık çünkü dediğim gibi resmî kurumlarla iletişime geçemiyorsunuz oradaki sorunları çözemeyince işleme devam edemiyorsunuz. Bu yüzden de stres sıkıntı yaşadık. Hele de beyanname süreleri üst üste geldi.” (SMMM 2)

Hazırlıksız yakalanan salgın ortamında sistemsel olarak alınan tedbirler farklı sorunlara sebep olmuş ve bu problemlere uyum sağlarken çeşitli aksaklıklarla karşılaşmıştır. Örneğin beyanname hazırlamak için gerekli olan evraklara ulaşmakta zorlanan ya da ulaşamayan meslek mensupları beyanname verme konusunda mecbur bırakılmış, süresi de uzatılmamıştır. Bu durum fazlaca stres ve kaygıya yol açmıştır.

“Yani o beyannamelerin verilme sürelerinde çok kargaşa oldu. Bu tabii ki bizi etkiledi yani esnafa siz kapalisınız dedi ama bize dedi ki siz beyanname vereceksiniz yani size muafiyet tanıdık gidin çalışın beyannameleri yetiştirin ama tabii şimdi bu işlemleri yaparken de devlet şunu göz ardı etti kapalı olan işyerlerinde biz nasıl evrak alacağız. İşin doğrusu İçişleri Bakanlığı ile Maliye Bakanlığının koordinesi yoktu bizim gördüğümüz.” (SMMM 3)

Sürecin belirsiz olması, işlerin yetiştirilmesiyle ilgili yaşanan sorunlar ve alt yapı yetersizliğinden kaynaklanan aksaklıklar muhasebe meslek mensuplarının stresle çalışmasına, psikolojik olarak yıpranmasına neden olmuştur.

“Çok büyük kaygı yaşadık yani eğer süreler uzatılmaz, uzatılmadı diye işi nasıl yetiştireceğiz diye zaman zaman sıkıntıya girdiğimiz oluyor, elemanların problemi çıkıyordu. Bizim kendi probleminiz çıkıyordu toplumdan ayrı yaşamıyoruz hep beraber yaşadığımız için mesleği icra etmekte çok zorlandık ve büyük sıkıntılar çektik.” (SMMM 4)

“Tabii ki yani sistemler gitti adamların beyannamesini verip vermeyeceğimiz belli değildi, vermediğimiz zaman cezalı duruma düşüyorsunuz. Hele SGK'da, SGK'lı ücretli başına asgari ücretin kişi başına üç katı o bildirge içerisinde o firmada üç beş tane işçi çalıştırıyorsa cezalı duruma düşüyorsunuz. Tek işçi için asgari ücretin üç katı 3577 liradan 9-10 bin lira, beş tane işçi çalıştırmış olsa yaklaşık 50 bin lira zaten mali müşavirler müteselsilden cezanın yarısından sorumlu.” (SMMM 5)

Yine muhasebeciler beyanname veya form hazırlarken diğer muhatabı olan mükelleflerle iletişim kurmakta zorluk yaşamışlardır. Özellikle tam kapanma süreçlerinde beyannamelerin ve formların içeriğini oluşturan belge ve

faturalara ulaşamamışlardır. Süreli olan beyannameleri oluşturmak için gerekli bilgiye ulaşamayan meslek mensupları stres ve kaygı yaşamıştır.

“Angaryalarla uğraşyoruz çok büyük işler yüklüyorlar. Ankara'da mecliste bir şey çıksa mükellefin ilk aradığı biz oluyoruz dolayısıyla bize büyük sıkıntı oluyor. Bize devletin sahip çıkması lazım devlet bize vatandaşa bağımlı yapmaması lazım.” (SMMM 4)

Sorunların bir kısmını da bürokratik sorunlar oluşturmaktadır. Teorik olarak iyi niyetle yürürlüğe konulan uygulamalar pratikte sorunlara yol açabilmektedir. Şöyle ki esnafa pandeminin etkisini azaltma amacıyla verilen teşviklere başvuru aşamasında istenen belgeler muhasebecilere ek iş olarak yansımaktadır. Mükelleflerin kâğıt üzerindeki tüm işlerini muhasebecilere yaptırma isteklerine meslek mensupları iş kaybı yaşamamak için boyun eğmek durumunda kalmışlardır. Maddi açıdan bağımsızlıklarının sağlanabilmesi durumda iş yüklerinin daha kontrollü olacağını düşünmektedirler.

“Sokağa çıkma kısıtlaması ve kapalı olan mükellefler sebebiyle beyannameleri yetiştirme adına mesai saatlerinde düzensiz ve çok uzun saatlere uzadı.” (SMMM 12)

“Biz devamlı çalışmak zorunda kaldığımız için yani mutlaka oldu ama biz devamlı çalıştığımız için mecbur yetiştirmek zorundayız. Mecbur da yetiştiriyorsun kaygı da oluyor. Yani gece saat 11'de olsa 12'de olsa gelip çalışmak zorundasın. Hani muhasebecinin ölümdür hastalıktır diye öyle bir şey yok yani hastalandınız diyelim ona bir çare yok mecbur onu vermek zorundasın yoksa bir beyanname de bugün vergiye göre sigortaya göre değişebilir bazen bir tanesi 1500 bazen bir tanesi 1000 lira ceza olabiliyor.” (SMMM 6)

Kısıtlamalar çoğunlukla diğer meslek gruplarının iş yükünün azaltırken muhasebecilerin yükünü artırmıştır. Muhasebeciler standartlaştırdıkları iş düzeninin bozulması sebebiyle daha uzun süreler çalışmak zorunda kalmışlardır.

“Evet, stres ve kaygı oldu işin yetiştirmemesi gibi. Son günlerde uzatılma oldu beyannamelerde veya formlarda son gün uzatması oldu. Bu da bizi biraz rahatlattı.” (SMMM 7)

“Elbette çok ciddi stres yaşadım çünkü kısıtlama nedeniyle bize çok kısa süreler kaldı atıyorum beyanname verme süresi 26'sı kısıtlama ayın 17'si ne kadar biz 17'si ile 26'sı arasında dokuz günlük çalışma süresinde işleri yetiştirmek durumunda kaldık. Yetişememe riski vardır her zaman bu da doğal olarak bize kaygı ve stres yaşattı.” (SMMM 8)

“İşi yetiştirme açısından ulaşamadığımız mükellef oldu mesela kapandığı zaman iş yeri kapanıyor, ulaşamıyoruz, bazen işyerine geliyor unuttuğu faturaları bilmem ne onların resmini atıyordu. İş yetiştirme konusunda ben kendim covit olsam şey olabilirdi yetiştiremeyebilirdik. Tabii ki kaygı oldu hala da var.” (SMMM 10)

“Bir dönem stres yaşadık. Özellikle bayram sürecinde KDV Beyannamelerinin son günlerine denk gelmesi hasebiyle acaba yetiştirebilecek miyiz yetiştiremeyecek

miyiz diye stres yaşadık. Mükelleflerden belge almakta bir hayli zorluk yaşadık.” (SMMM 11)

Özet olarak, meslek mensupları olağanüstü durum olan Covid-19 salgınında rutin olarak yürüttükleri işlerinde aksamalar yaşamışlardır ve bu duruma çözüm olarak daha fa esneklik beklemişlerdir. Beyanname gibi süreli işlerinin sürelerinde uzatma ya da erteleme yapılmaması genel olarak stres ve kaygı hali oluşturmuştur.

Soru 6: Pandemi sürecinde bu sürece bağlı olarak maddi kayıp yaşadınız mı, Cevabınız evet ise ne boyutta? Sorusu ile ilgili verilen cevaplar şu şekilde sıralanabilir:

“Maddi kaybımız, yani esnaftan tahsilat konusunda zayıflık oldu. Yoksa bizim alacağımız para aşağı düşmedi atıyorum 1000 liraya anlaştıysak 800’e düşmedi sadece idare ettik örneğin lokantalar kapalıydı onların borçlarını daha tahsil edemedik tahsilatta gecikme oldu.” (SMMM 1)

“Genel ekonomik sıkıntı illaki bize de yansıdı. Biz mükellefin faturasını fişini toplamaya gidemedik ki tahsilatına gidebilelim. Bir de pandemi her şeye bahane olduğu gibi muhasebeci ücretine de bahane oldu. Cebinde varsa da pandemide de mi para istiyorsun dediler.” (SMMM 9)

Pandemi sürecinde meslek mensuplarının yaşadığı olumsuz etkilerden biri de ekonomik zorluklardır. Birçok esnafın ve şirketin yaşadığı ekonomik sıkıntı muhasebecilerin ücret tahsilatında problem yaşamasına, ücretlerin ertelenmesine ya da hak edilenden daha düşük miktarda ücret alınmasına neden olmuştur.

“İllaki yaşadık çünkü esnaf pandemiyi bahane etti. Çalışan da bahane etti çalışmayan da bahane etti. Çalışmayı anladık da çalışan da bahane ettiği için ödemelerde biraz sıkıntı yaşadık. Tahsilat sorunumuz çok zaten muhasebenin genelinde tahsilat sorunu çok fazla pandemi de üstüne tuzu biberi oldu.” (SMMM 2)

“Yani birçok şeyi önemsemediler ekonomiyi feda etmeyelim diye Allah yardım etsin yani esnafa mesela iki senelik süreçte bu sene hadi şeyi de bırak masraflarımızı karşılayamayacak duruma geldik. Yani işi yapıyorsun yani buradaki işlem devam ediyor giderlerin işlemlerin devam ediyor. Vatandaştan, mükelleften yaptığın iş için ücretini istiyorsun kapalı diyor.” (SMMM 3)

“Tabii ki mükellefe ulaşmak zor olduğu için ulaşamadığımız için maddiyatta büyük kayıp yaşadık tahsilat sıkıntımız çok büyük oldu çünkü esnafımız kapalı olduğu için iş yapamaz iş yapamayınca da para kazanamadık dolayısı ile bize yansımaları çok kötü oldu diyebilirim.” (SMMM 4)

“Bizi çok kötü etkiledi. Çünkü zaten esnafın durumu iyi olmadığı için para tahsilatı konusunda sıkıntı yaşadığımız için bir de ek işler binince normal yapacağımız işleri de yapamadık. Yani zamanımız yetmedi çoğu esnaf kapalı olduğu için kısa dönemde iş yetiştirmeye çalıştık artı bir de ek iş yükü olunca daha da bizi zorladı.” (SMMM 1)

“Tabii ki şimdi pandemi sürecinde ekonomi devalüasyona zaten uğradı. 10 liralık bir mal bir talep 20 lira oldu. Bir de bizim muhasebe ücreti pandemiden dolayı hem geriye çekildi hem de adam ben kapalıyım nasıl ödeme yapacağım dedi. Ha bizim ücretler enflasyona uğradı mı hayır. Mümkün değil yani şu an bütün Türkiye

genelinde ben şuna inanıyorum ki mali müşavirlerin hepsi geçim sıkıntısı yaşıyor.” (SMMM 5)

“Tabii bunun şeyi de bize yansıdı hem de çok yansıdı bizi kötü etkiledi. Bize etkisi çok fazla maddi yönden etkisi olumsuz oldu.” (SMMM 3)

Devletin diğer meslek gruplarına sağladığı destekler muhasebecilere sağlanmamış, onların durumu “çalışıyorlar” şeklinde değerlendirilmiştir. İş yüklerindeki artışa rağmen hak ettiklerinden daha az ücret aldıklarını hatta mükelleflerin çalışmaması sebebiyle hiç alamadıklarını ifade etmektedirler.

“Mükelleflerimizin müşterilerimizin gelirlerinde azalma oldu dolayısıyla tahsilatlarımızda ve gelirlerimiz de doğal olarak kayıplar oldu burada mükellefler ve müşteriler kadar esnaf kadar ve hatta onlardan daha çok meslek mensupları etkilendi. Yani suiistimal edenler de olmuş olabilir.” (SMMM 8)

Pandemi öncesinde de yaşanan tahsilat sorunu salgınla daha da artmıştır. Zaten ödeme yapmak istemeyen mükellefler pandemi sürecindeki kayıpları da sebep olarak gösterip ödeme yapmaktan kaçındıkları için tahsilat sorununun salgın ile daha da arttığı anlaşılmaktadır. Maddi olarak sorun yaşayan meslek mensupları iş doyumuna ulaşamamakta ve geçim sıkıntısı ile karşılaşmaktadır. Mesleğe bakış açılarında ve yaşadıkları strese en önemli faktörün ekonomik sorunlar olduğunu ifade etmişlerdir.

Soru 7: Muhasebe Meslek Odalarının salgın sürecindeki problemlere yönelik çalışmaları oldu mu, olduysa nelerdir? Sorusu ile ilgili verilen cevaplar şu şekilde sıralanabilir:

“Açık söylemek gerekirse odaların, meslek odalarının, bizim bağlı olduğunuz TÜRMOB’un bu konuda Covid-19 sürecinde meslektaşlarıma, meslek mensuplarına hiçbir katkısı desteği olmadı. Esasen temelde, odaların eskiden beri bu anlamda meslektaşına katkı sağlayacak hiçbir çabası olmadı olmuyor. Bu uzun süredir böyle ve dolayısıyla Covid sürecinde de hiçbir etkisi desteği olmadı.” (SMMM 8)

“Hiçbir şekilde yani bize yardımcı olmadı ne Devlet tarafından ne Maliye Bakanlığı yani ne de bizim odamız TÜRMOB yani genel merkezimiz TÜRMOB tarafında da hiçbir şekilde destek yapılmadı. Sadece bize tüm iş yükünü yaktılar. Bizi kaderimize terk ettiler. Tamamen kaderine terk edilmiş bir meslek grubuyuz zaten.” (SMMM 5)

“Tabii oldular bazı yeni çıkan yasalarla ilgili yasanın uygulanması ile alakalı gerek Mali Müşavirler Odası gerek bağlı bulunduğumuz birlik bize mail ortamında ve video konferans sistemiyle bazı eğitimler uyguladı. Biz onları internette izleme suretiyle bilgi sahibi olduk.” (SMMM 4)

“Destek oldular. Özellikle online seminerler konusunda ve kendimizi geliştirmemiz hususunda destekleri oldu. TÜRMOB online seminer yapıyordu bu dönemde de yapmış oldu.” (SMMM 9)

Görüşme yapılan mali müşavirlerinden bir kısmı meslek odalarının bu süreçte destek olmadığını savunurken, bir kısmı da desteğin olduğunu ifade etmektedirler. Özellikle beyannamelerin gecikmesi gibi sorunların çözümünde ve uzaktan bağlantı yöntemiyle bazı konferanslar vererek meslek mensuplarının

kendilerini geliştirmeleri konusunda önemli katkıları olduğunu dile getirmektedirler. Meslek odaları ve özellikle muhasebe meslek mensuplarının bağlı bulunduğu TÜRMOB'un sahadaki problemi hem pandemi döneminde hem de öncesinde idareye ve yetkili makamlara bildiremediği ya da siyasi çekişmeler yüzünden sesini duyuramadığı gibi görüşler hâkimdir. Ayrıca meslek mensupları, meslek odalarının eğitim veya uygulama birliği adına çalışmalarının yetersiz de olsa olduğu yönündeki görüşleri bulunmaktadır.

"Yok, sadece para alıyorlar. Ha birde Covitten dolayı iş yükümüzde arttı devlet destek veriyor işte bin liralık destek olsun üç bin liralık destek olsun hep biz yaptık. Ne odalar ne işveren hiçbiri bir şey yapmadı. Hepsini biz yaptık. İşte arıyorlar şuradan gir e-devletten gir bizim başvurumuzu yap. Adamlar beceremiyor ki iş yüküm bir iken beş oluyor." (SMMM 10)

"Devletin bu pandemiden dolayı 28 adet SGK tarafından tanınan teşviki var artı esnafın hibe yardımı kredi desteği efendime söyleyeyim çalışanların kısa çalışma ödeneği bunlardan dolayı her gün bir kanun çıkardılar, her gün bir yenilik çıkardılar bu yeniliklere ayak uydurmak için sürekli mevzuat takibi yaptık." (SMMM 4)

Yapılan görüşmelerde genel düşünce, muhasebe meslek odalarının görevi, muhasebecilerin menfaatlerini korumak ve meslek icrasını kolaylaştırmaktır. Bu çerçevede Covid-19 süresince muhasebe meslek odalarına büyük sorumluluk ve görevler düşmekte olduğu yönündedir.

Soru 8: Tüm bu salgın sürecinde sizin ve müşterilerinizin mesleğe bakış açısında değişiklik oldu mu? Sorusu ile ilgili verilen cevaplar şu şekilde sıralanabilir:

"Genel olarak şöyle söyleyebilirim pandemi döneminde en çok mesleki olarak mağdur olanların sıkıntı yaşayanların en başında mali müşavirler geliyor. Çünkü devlet bize serbestlik muafiyet getirdi ama mükelleflerimize serbestlik sağlanmayınca evrak almakta sıkıntı çektik. Korona virüse yakalanma riskiyle her an karşı karşıya kaldık." (SMMM 4)

"Biz vatandaştan bağımsız mali müşavirlik yapmamız lazım bizim tahsilatımızı devletin yapması lazım. Gönüllü denetim elemanı olarak bizi kazanması lazım. Mesleğimiz büyük sıkıntı yaşıyor elemanların çalıştırılması sigorta primlerinin yüksek olması kiralara yüksek olması vatandaşın bize zamanında ücretimizi vermemesi bizim en büyük sıkıntımız ben şahsen oğluma evladına mali müşavirlik mesleğini tavsiye etmiyorum torunlarıma dahi tavsiye etmiyorum niye biz çok sorun yaşıyoruz bizden sonraki nesil daha çok yaşayacak." (SMMM 4)

Bazı meslek mensupları tahsilat sorununa çözüm olarak devlet güvencesinin önemli olduğunu, ödemelerin vergilerle devlet tarafından tahsil edilip adaletli bir şekilde dağıtımının mesleğin devamlılığı açısından önemli olduğunu ifade etmektedirler. Bu şekilde mükelleflere vergi ödetme konusunda daha gerçekçi hesaplamaları ile devletin vergi gelirinde artış sağlanacağını düşünmektedirler. Ayrıca bu yöntemle devletin gönüllü denetçisi olacakları görüşü hâkimdir.

"Hayır, daha kötüye gittik. Olumlu yönde hiçbir değişiklik olmadı. Ya daha önce zaten kapıcı rolündeydik. Kapıcıları küçümsediğimden değil şu an kapıcıdan daha kötü durumdayız. En azından şeylerde apartman görevlilerinde bile mesela ben kapının önüne çöp koyacağım zaman hani saatinin dışındaysa ya abi kusura bakmayın işte çöpü koymak zorundayım misafirim geldi ya da çalışıyordum şu saatte koydum ya kusura bakmayın diyorum olmadı çocuğuma atıyorum." (SMMM 5)

"Bu mesleği tavsiye ederim ama covidten dolayı doğru düzgün para alamıyorsun tedbirler şey değil güzel değil bence uyguladıkları tedbirler şey değil normal bir tedbir değil aldıysan kararını kimse sokağa çıkmayacaksa çıkmasın. Herkes sokakta olup da iş yeri kapatmak benim için tedbir değil yani." (SMMM 10)

"Olmadı hatta en çok zorlanan meslek oldu. Vatandaş bunun farkına varıyor ama bir anlık işini hallederseniz çok iyisiniz ama işini halledemezseniz yani şartlar uymadığı takdirde topa bizi atıyorlar" (SMMM 4)

"Bazı mükelleflerimiz bizim mesleği yaptığımız işin hakkını pek vermiyor alamıyoruz da veya bizim yaptığımız işi çok basite indiriyorlar oysa biz burada vatandaşın mali haritasını çiziyoruz. İş yapma sürecinde onlara destek çıkıyoruz. Devletle vatandaş arasında bağlantıyı sağlıyoruz." (SMMM 11)

Covid-19 süresince muhasebe meslek mensupları mesleki anlamda birçok sıkıntı yaşamış ve bu sorunlar mesleğe bakış açılarında değişikliğe sebebiyet vermiştir. Kendilerini yalnız hissetmeleri ve ücret tahsilatı konusunda sıkıntılar yaşamaları mesleklerini icra ederken gelecek konusunda umutsuz olmalarına sebep olmuştur.

Soru 9: Muhasebe mesleğinin geleceği hakkında görüşleriniz nelerdir? Sorusu ile ilgili verilen cevaplar şu şekilde sıralanabilir:

"Devlette mesela okuma yazması olmayan bir vatandaşı ben olsam vergi mükellefi yapmam. Adam fatura kesemiyor okuması yok yazması yok buraya geliyor mecbur sen yapıyorsun. Sonra da müfettiş sen vatandaş adına niye fatura kesiyorsun diyor. Siz vergi mükellefi yaparken okuması yazması var mı ya da ne gibi bir eğitim verdiniz diyoruz. Bu yükü biz çekiyoruz yani vatandaşa da çektiremiyorsun. Bunların hepsi bizi etkiledi. Sonra bize muafiyet tanıdılar ama mükellefe tanımayınca bir faydası olmadı bize hiç sormadılar evraklara ulaşabilir misin ulaşamaz mısın diye." (SMMM 3)

"Aynı yere geleceğiz de taşra bölgelerde elektronik ortama tamamen geçmiş olsa da insana ihtiyaç her zaman var olarak devam eder. Biz Sorgunda yaşıyoruz 55 bin nüfusumuz var işte hatırı sayılır 100 tane mükellef, esnaf, tüccar sayacaksak bunların 90 tanesi hala atadan kalma düzen, hala ikinci kuşak işte çok bu işin eğitimini alarak değil de işte babadan kalmış devam ettirerek geldiği için sadece ticaretine bakıp kurumsallaşmayı hiç düşünmemiş bile. Bırak başlamayı üçüncü kuşağa da henüz aktarmamış bir jenerasyonla yaşıyor." (SMMM 9)

Bir kısım muhasebeci, mesleğin geleceğinin dijitalleşmeyle daha kolay hale geleceğini, bunun iş yükünü ve iş gücü ihtiyacını oldukça azaltacağını ve de kaçınılmaz olduğunu düşünmektedir. Ama yine de teknik

sorunlar ve aksilikler sebebi ile insan faktöründen soyutlanmasının mümkün olmayacağı kanaatinin hâkim olduğu belirlenmiştir.

“Muhasebe açısından evet ilerisi için %99 uzaktan sisteme geçilecek artık bürolar olmayabilir çalışmalar evden olacak her şey dijitale döndü sanala döndü. Zaten devlette e-fatura, e-arşiv gibi her şeyi sanala geçiyor programlar verileri otomatik çekiyor. Her şeyde kâğıt ortamından sanal âleme geçiliyor. Ben yurt dışında da çalıştım. Bu sistemi aşağı yukarı 7-8 yıl önce Gürcistan da gördüm. Gürcistan kâğıt üzerindeki her şeyi bırakmış. Faturayı diğer evrakları hepsini bırakmış. Sordum bu sistemi kim kurdu dedim. Amerikalılar kurmuş 7-8 yıl önce. Yani Gürcistan bizden öndeydi e-dönüşümde.” (SMMM 7)

Meslek mensupları değişen ve dijitalleşen dünyada muhasebe mesleğinin de bu değişime ayak uydurmak zorunda olduğunu hatta değişime öncülük edecek bir meslek grubu olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak alt yapı sorunları ve yetişmiş insan kaynağının olmamasının geçişi zorlaştırdığı, mükelleflerinde dijitalleşmede büyük rolünün olduğunu belirtmektedirler. Teknolojinin kullanımında sadece meslek mensuplarının değil tüm tarafların kullanabilmesi ile işlerin kolaylaşacağı görüşü hâkimdir. Aksi takdirde tüm iş yükünün yine meslek mensuplarına kalacağı düşünülmektedir.

“Bence elektronik ortama kaydı zaman daha güzel oluyor. Mesele şu anda Zirve programını kullanıyorum gelen faturaları e-fatura olarak düzenlendiği zaman ben sistemimden direkt çekip alabiliyorum. Faturayı işlemiyorum da faturaya dokunmuyorum da hiçbir şey yok çekiyorum.” (SMMM 10)

“Devir elektronik devri olacak mali müşavir hem vergi mevzuatlarına hâkim olacak hem muhasebe bilgilerine hâkim olacak hem de bilgisayarlı olacak. Çünkü; bilgisayar konusunda da uzman olması gerekiyor. BAĞ-KUR, SGK konularında uzman olması gerekiyor bunların hepsinin bir uzmanın yapması mümkün değil mali müşavirlikte de branşlaşmanın olması lazım.” (SMMM 4)

Muhasebeciler, dijitalleşmenin ve teknolojinin işlerini önemli ölçüde kolaylaştırdığını düşünmektedirler. Ancak teknolojik gelişmelerin faydalı olabilmesi için sadece muhasebecilerin kullanmasının yetmediğini, tüm muhatapların da kullanmasının gerektiğini düşünmektedirler. Zira yeni çıkan uygulamaların birçoğu işin uzaktan bağlanacak şekilde yapılmasını gerektirmektedir. Mükellefler bu teknolojiyi kullanmadıklarında veya kullanamadıklarında (Örneğin e-fatura çok işlevsel bir teknoloji iken teknolojiden uzak mükellefler bunu kullanmayıp muhasebeciye yönlendirmektedirler) muhasebeciye ek iş yükü olarak döndüğü kanaati yaygın görüş olarak belirlenmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmada geçmiş insanlığın ilk yıllarına kadar giden muhasebe mesleği ve o mesleği icra eden meslek mensuplarının Covid-19 sürecindeki problemleri konu edilmiştir. Covid-19 sürecinde muhasebe meslek mensuplarının iş yapma yönteminde önemli değişiklikler

olmuştur. Ancak işin doğası gereği evrak işlemeye yönelik yapısından dolayı tam bir izolasyon mümkün olmamıştır. İş görenler sınırlı muafiyetle ve çeşitli yöntemlerle evraklara ulaşmış, büroya gidip işlemek durumunda kalmışlardır. Bu anlamda diğer meslek gruplarına nazaran risk altında oldukları düşünülmektedir. Virüsten korunmak için çok fazla tedbir alma imkanları olmamıştır (tam kapanma ve izolasyon gibi). Bu sorun muhasebecilerin süregelen sorunlarından olan evrak toplama zorluğuna ek olarak toplanan evraklara başkalarının teması ve virüs bulaşma riskini de eklemiştir.

Uzaktan ve esnek çalışma gibi alternatif çalışma çeşitleri uygulamaya çalışmışlar, ancak işlem yapacak verilere ulaşmada, mükelleflerin evrak iletememesi, çalışma saatlerinin farklı olması ya da mesai saatlerinin uyuşmaması gibi sorunlar sebebi ile alternatif çalışma yöntemlerinde verim sağlanamamıştır. Meslek mensupları işin doğasına ve zamanlamasına göre kendi esnek çalışma saatlerini oluşturmuş ve bu şekilde alternatif çalışma şeklini uygulamışlardır. Diğer kurum ve mükelleflerin değişen çalışma yöntemleri de muhasebecilere ekstra yük yüklemiştir. Tuğay ve Tekşen (2014), Yıldırım ve Güney (2012), Karcioğlu ve Yazarkan (2011) tarafından yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sorun muhasebe mesleğine pandemi ile eklenen bir sorundur. Önceden her kurum ve mükellef aynı zaman aralığında çalıştıkları için ulaşımda ya da iletişimde sorun olmazken Covid-19 salgını ile alınan tedbirler böyle bir sorunu ortaya çıkarmıştır.

Salgın sürecinde oluşan karmaşık yapıda toparlayıcılık rolü muhasebecilere yüklenmiştir. İlk defa karşılaşılan bu süreçte alınan önlem ve kararların uygulanmasında ya da desteklere başvuruda kamu veya odalar bu işi bilse bilse muhasebeciler bilir şeklindeki düşünceleri ile mükellefleri büyük ölçüde muhasebecilere yönlendirmişlerdir. Bu gibi durumlar muhasebecilerin mesleğe bakış açısından olumsuz etki ettiği tespitler arasındadır.

Tüm bu salgın sürecinde meslek mensupları artan iş yükü ve gelir kaybı sebebi ile mesleğin geleceği konusunda kaygılar taşımaktadırlar. Mesai mefhumu olmadan çalışılan bu meslekte elde edilen kazancın azalması meslek mensuplarını mesleklerinden soğuttuğu görüşmecilerin ifadelerinden anlaşılmaktadır. Yapılan görüşmelerde ücret tahsilatı kronik sorun olmakla birlikte mükelleflerin pandemi sebebiyle dar boğaza girmeleri bu sorunu daha da artırmıştır. Elde edilen bu sonuçlar Tuğay ve Tekşen (2014), Gökgöz ve Zeytin (2012), Biyan (2012) ve Kalaycı ve Tekşen (2006) tarafından yapılan araştırmalarda ortaya konulan sonuçlarla paralellik göstermektedir.

Yine mükelleflerin teknolojik eğitimleri özendirilerek ya da zorunlu hale getirilerek dijital alt yapının kullanılması meslek mensuplarının iş yükünü hafifleteceği düşünülmektedir. Mevcut sistemde mükellefler kendilerinin yapması gereken elektronik fatura veya çevrimiçi başvuru gibi işlemleri yeterli bilgileri olmadığı gerekçesiyle muhasebecilere yüklemektedirler. Bu sorun da pandemi ile kendini daha belirgin şekilde göstermiştir. Çünkü uzaktan çalışma ve virüsün etkilerini azaltmakta teknolojinin çözüm olacağı anlaşılınca bu teknolojinin

kullanılabilirliği de gündeme gelmiştir. Önlem olarak e-devlet, e-fatura, e-arşiv gibi imkânlar sunulmakta, ama mükellefler bu imkânları kullanamayınca kolaylık olmaktan çıkıp muhasebecilere iş yüküne dönüştüğü düşünülmektedir.

Yapılan görüşmelerde muhasebeciler, uzaktan ve esnek çalışma modellerinin uygulanamama sebebi olarak; kullanılan paket programların sadece büroda çalışmasını ve işlenecek verileri büroda arşivlemelerini belirtmektedirler. Muhasebeciler mükelleflerin verilerini her an ulaşabilir hale getirmek için kendi aldığı elektronik arşivleme önlemiyle (belgeleri taratıp bulut veri sistemine kaydedilebilir) ve paket programlarını uzaktan erişime imkân tanıyacak hale getirerek kriz anında uzaktan çalışma sorununa çare bulabileceklerini düşünmektedirler.

Pandemi döneminde çıkan kanun ve yönetmeliklerle mükelleflere çeşitli destekler sağlanmıştır. Desteklere mükelleflerin e-devlet üzerinden başvuru yapmaları istenmiştir. Ancak mükellefler bu başvuruları muhasebecilerin yapması gerektiğini düşünmektedirler. Bu durum meslek mensuplarının iş yükünü artırmıştır. Muhasebecilerin ve mükelleflerin bağlı oldukları meslek odaları başvuruları adım adım anlatan başvuru rehberleri hazırlayıp yayınlayarak ilgilerin kişisel başvuru yapabilmesini sağlayabilirler. Bu süreçte gereksiz evrak talebinin de önüne geçilmesi gerekmektedir.

Muhasebecilerin pandemi öncesinde ve pandemi döneminde en büyük sorunu tahsilat problemidir. Bu problem onları mesleğinden soğutmakta, kendilerini değersiz hissettirmektedir. Mesleğin geleceği açısından bu problemin giderilmesi önem arz etmektedir. Yapılan görüşmelerde muhasebeciler bu soruna çözüm olarak; ücretini mükelleflerden devletin bir şekilde alıp adaletli olarak dağıtılmasını önermektedirler. Muhasebeciler ücretlerini devletin vergi beyannamelerine ya da mükellef ödemelerine ekleyerek alınabileceğini düşünmektedirler. Bu sonuç Tuğay ve Tekşen (2014) ve Kalaycı ve Tekşen (2006) tarafından yapılan araştırmalarda ortaya konulan sonuçlarla paralellik göstermektedir.

Bu araştırma uluslararası boyutlara taşınarak karşılaştırma yapabilmek için imkânı sağlanabilir. Bu sayede muhasebe mesleğini icra edenlerin Dünya genelinde karşılaştıkları problemler ortaya konularak, Türkiye'de faaliyet gösteren meslek mensuplarının hangi noktalarda ayrıştığı belirlenebilir. Özellikle problemlerin çözümünde bu tür araştırmaların fayda sağlayacağı ifade edilmelidir.

Extended Summary

Research Problem

The Covid-19 pandemic has caused countries to change their balance, policy changes, reorganization of economic measures and practices, change personal preferences, and accelerate digitalization. States have announced various stimulus packages to mitigate the negative effects of the epidemic and revive the economy and have given direct support to economically affected citizens. On the other hand, working styles have been created to reduce the risk of transmission of the epidemic,

and models such as remote or flexible working have been used in this context. The measures taken against the epidemic and epidemic affecting every field have made radical changes in the way of doing business in the accounting profession necessary. In addition, the obligation of the members of the profession to do business has brought many problems in working life.

In this study, the problems of the professionals were tried to be determined within the scope of the qualitative research method. It was tried to determine the changes in the way accountants do business and how they use alternative working models. In addition, research was carried out within the framework of their communication with their interlocutors while doing business, changes in the way they and their interlocutors viewed the profession within the framework of the epidemic, stress, anxiety, and financial losses experienced while doing business.

Research Questions

New developments mean new problems. How have accountants been affected by the new era and how have these problems changed their view of the profession? In this study, an answer was sought to the question of what awaits the accounting profession in the future.

Literature Review

There are various researches in the literature to identify the problems of accounting professionals operating in Türkiye. As a result of the studies carried out by Space and Güngör (2004), Kalaycı and Tekşen (2006), Gökgöz and Zeytin (2012), and Tuğay and Tekşen (2014), it was determined as the main problems that taxpayers did not pay the accounting fee on time and the workload was high. In addition, the fact that the fee received is not equivalent to the accounting service provided, unfair competition between the members of the profession, the responsibility is more than the authority, and the failure to follow the frequent changes in the legislation are determined as other problems. In the studies carried out by Karcioglu and Yazarkan (2011) and Yildirim and Güney (2012), problems such as the request of unnecessary documents from the professional members, the lack of information of the civil servants, and the strict laws were identified. In the research conducted by Biyan (2012), the lack of qualified personnel, the inability to collect accounting service fees, unfair competition, and difficulty understanding the legislation were identified as the main problems. However, it has been determined that these studies are done as quantitative research. In this research, the pandemic process was discussed and a qualitative research method was used.

Methodology

In this study, a qualitative research method was adopted. The purpose of the subject being investigated; is to reveal the problems experienced by accounting professionals during the Covid-19 pandemic. Semi-structured interview technique was used from the

qualitative research method to examine the problems experienced by accounting professionals during the pandemic process. Thanks to the use of the semi-structured interview technique, it is possible to detect new problems that trigger each other. In other words, new problems could be detected by going outside the planned interview text. A pilot interview was conducted with the two accountants to determine the issues to be discussed before the actual interviews were held with the accountants. The topics created in this way were made by obtaining audio recordings with 12 professional members who are residents of Yozgat province.

Results and Conclusions

A total of 14 accountant professionals contributed to the research, two of them within the scope of the pilot study. The average age of the interviewees was 47, two of whom were female and 12 were male. The average interview time is 23 minutes. All interviewees have bachelor's degrees and 12 are freelance accountants.

One of the findings of the study is the change in the way accounting professionals do business during the Covid-19 process. However, due to the nature of the work, complete isolation was not possible due to its document-processing nature. Professional accountants had access to documents with limited exemptions and various methods and had to go to the office and process them. In this sense, it can be stated that they are more at risk than other occupational groups.

Accounting experts have stated that they are trying to implement alternative forms of work such as remote and flexible working. However, it was determined that alternative working methods would not be effective due to problems such as taxpayers' inability to submit documents in accessing the data to be processed. According to the nature and timing of the work, professionals have created their flexible working hours and applied an alternative way of working. The changing working styles of other institutions and taxpayers have also brought an extra burden to accountants.

During this epidemic, members of the profession have concerns about the future of the profession due to increased workload and loss of income. It is understood from the statements of interviewees that the decrease in earnings in this profession, which is worked without the concept of overtime, alienates the professionals from their professions.

Wage collection in interviews is a chronic problem, but taxpayers' tightness due to the pandemic has exacerbated this problem. In addition, members of the profession declare that they do not recommend this profession to their friends because they do not get paid for the work they do. During the pandemic process, they suffered significant financial losses due to this process.

Again, it is thought that the use of digital infrastructure by encouraging or making technological training of taxpayers will relieve the workload of the professionals. In the current system, taxpayers upload transactions such as electronic invoices or online applications to accountants on

the grounds that they do not have enough information. This problem has also manifested itself more prominently with the pandemic. Because when it became clear that technology would be the solution for remote working and reducing the effects of the virus, the availability of this technology was also raised. As a precaution, e-government, e-invoice, and e-archive are offered, but when taxpayers cannot use these facilities, it is thought that it has become a workload for accountants rather than a convenience.

Various solutions can be put forward to solve these problems. For example, the use of digital infrastructure by encouraging or making the technological training of taxpayers can relieve the workload of the accounting professionals. Against the problem of collecting documents and the risk of the collected documents carrying viruses; technological platforms can be created, the reliability of which has been determined by the competent authorities.

The professional chambers to which accountants and taxpayers are affiliated can prepare and publish application guides that describe the applications step by step so that the interests can make personal applications. In this process, unnecessary paperwork should be prevented.

The biggest problem for accountants before and during the pandemic period is the collection problem. This problem alienates them from their profession and makes them feel worthless. It is important to solve this problem for the future of the profession. During the interviews, it was determined that accountants offered a solution to this problem. As a solution, they suggest that the taxpayer receive the fee in some way and distribute it fairly. Accountants think that their wages can be obtained by adding them to tax returns or taxpayer payments.

Bilgi

Bu makale Yozgat Bozok Üniversitesi Lisansüstü Enstitüsünde 2022 yılında Prof. Dr. Tansel HACIHASANOĞLU danışmanlığında Recep CEYLAN tarafından hazırlanan "Covid-19 Döneminde Muhasebe Meslek Mensuplarının Problemleri Üzerine Yozgat İlinde Nitel Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Acknowledgement

This study is derived from the master's thesis with the title, "A Qualitative Study on the Problems of Accounting Professionals in Covid-19 Period in Yozgat Province", at the Institute of Graduate in Yozgat Bozok University by Recep CEYLAN under the supervision of Prof. Dr. Tansel HACIHASANOĞLU.

Kaynaklar

1. Akgün, Z., Durmaz, S.S., Hacıhasanoğlu, P. (2020). Covid-19 salgını sürecinde online alışveriş: genişletilmiş teknoloji kabul modeli ve algılanan kaygı perspektifinde bir saha çalışması. *International Journal of Disciplines Economics and Administrative Sciences Studies*, 6(19): 433-449. doi: 10.26728/ideas.296.
2. Alagöz, A., Ceran, Y. (2007). Muhasebe meslek mensuplarının sorunları, meslek örgütünden beklentileri ile mesleki vizyon algılarını belirlemeye yönelik bir araştırma: Konya ili uygulaması. *Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14: 291-312.

3. Aşkın, R., Bozkurt, Y., Zeybek, Z. (2019r). Covid-19 pandemisi: Psikolojik etkileri ve terapötik müdahaleler. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı (Özel Ek) 37: 312.
4. Biyan, Ö. (2012). Muhasebe meslek mensuplarına yönelik bir çalışma: Meslek mensuplarının demografik durumları, mesleki sorunları ve değerlendirilmesi. Sosyo Ekonomi Dergisi, 17(17): 106-134.
5. Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: nitel bir araştırma nasıl yapılır? Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2): 368-388.
6. Ference, S.B., Rood, D.K., Sterna, S., Wolfe, J. (2020). The indirect impacts of covid-19 on CPA firms, Erişim: 03 Aralık 2021, <https://www.journalofaccountancy.com/news/2020/apr/indirectimpacts-of-coronavirus-on-cpa-firms.html>.
7. Gökgöz, A., Zeytin, M. (2012). Muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerinde karşılaştıkları sorunlar ve beklentileri: Bilecik ve Yalova illeri Uygulaması. Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi, 17(1): 477-493.
8. Gündüz, M., Özen, E. (2016). Muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve mesleki memnuniyetlerinin analizi: Uşak ili örneği. Muhasebe ve Finansman Dergisi, (70): 67-90. doi: 10.25095/mufad.396681.
9. Hacıhasanoğlu, P., Kara, M. (2021). Ekonomik kriz ortamında finansal tüketici davranışları. 1. Baskı, Yozgat: Paradigma Akademi Yayınevi.
10. <http://www.wikipedia.org>, Erişim Tarihi: 02/12/2021.
11. <https://covid19.saglik.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 02/12/2021.
12. <http://ets.anadolu.edu.tr>, Erişim Tarihi: 02/12/2021.
13. Kalaycı, S., Tekşen, Ö. (2006). Muhasebe mesleğinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: Isparta il merkezi uygulaması, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 31: 90-101.
14. Karcioğlu, R., Yazarkan, H. (2011). Muhasebe meslek mensuplarının faaliyetleri sırasında kamu kurumlarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin ampirik bir araştırma. Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, 34: 1-12.
15. Kuş, E. (2012). Nicel-nitel araştırma teknikleri. 4. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
16. Lian, J. (2020). A hell of a ride': the covid-19 toll on the accounting profession, Erişim adresi: 03 Aralık 2021. <https://www.accountantsdaily.com.au/business/14341-ahell-of-a-ride-the-covid-19-toll-on-the-accounting-profession>.
17. Özçelik, M.K. (2021). Covid-19 salgınının muhasebe mesleğine etkisi üzerine bir olgu bilim çalışması. Ankara: Gazi Kitabevi.
18. Selimoğlu, S., Cengiz, A.A., Özdemir, A. Yalı, B. (2021). Covid-19 birlikte muhasebe mesleğindeki stresin yeni halleri. Muhasebe Denetime Bakış, (63): 6-7.
19. Selimoğlu, Seval Kardeş; (1997). Muhasebede meslek ahlakı (etik) yaklaşımı, III. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu, Muhasebe Denetimi Mesleğinde Yetkiler, Sorumluluklar ve Meslek Ahlakı, ISMMMO Yayınları, 20: 146-153
20. Tuğay, O. Tekşen, Ö. (2014). Muhasebe meslek mensuplarının sorunları: Burdur ilinde bir araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi, 19(1): 223-232.
21. Uzay, Ş., Güngör, Ş. (2004). Muhasebecilerin sorunları ve beklentileri: Kayseri ve Nevşehir illeri uygulaması. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 22: 94-104.
22. Yıldırım, S., Güney, S. (2012). Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel sorunları: Erzurum ili örneği. Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, 36: 35-48.